
Puslespil

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Puslespil	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5
2. Akt: II	10
3. Akt: III	15
4. Akt: IV	19
5. Akt: V	23
6. Akt: VI	27
7. Akt: VII	30
8. Akt: VIII	34
9. Akt: IX	43
10. Akt: X	48
11. Akt: XI	54
12. Akt: XII	56

Puslespil

Kilde Munk, Kaj. 1949. "Puslespil", i *Mindeudgave: Egelykke og andre Skuespil*, 55-126, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Indledning

Skuespillet blev skrevet direkte på opfordring fra teaterdirektøren Stig Lommer med skuespilleren Carl Alstrup for øje. Meningen var oprindeligt, at Munk, Soya, Kjeld Abell og andre dramatikere skulle skrive hver sin sketch. Idéen til dette dramatiske arbejde havde Lommer fået fra Julien Duviviers film *Un Carnet de Bal* (1937). Det hele endte med, at Kaj Munk skrev hele stykket; men Lommer opgav til slut projektet – af tekniske grunde. Folketeatrets direktør, Thorvald Larsen, overtog planen og bad Kaj Munk om at skrive nogle mellemspill, sådan at Alstrup kunne få tid til at klæde sig om efter hver sketch. Hermed var det tekniske problem løst.

En dagbog, skjult i en gammel kommode, opdages af et nygift ægtepar med divergerende holdninger til samlivet og til moderskabet. Det bliver startskuddet til en vidtrækkende og omskiftelig søgning efter svaret på det evige spørgsmål om kærlighed og lykke i ægteskabet.

Skuespillet tilhører den for Munk ualmindelige genre, lystspillet, hvis nærmeste pendant i forfatterskabet er "Regensen-Skuespillene" - *Een Thra-num gør ingen Sommer* (1922), *S'mænd et Offer* (1922) og *Regensprovsten havde en Datter* (1923) - samt det mærkværdige og sjove blandingsværk (komedie, musical og satire), *Gullegrylapiens Hovedstad, Kandelabrien* (1939). Skuespillets fragmenterede og vekslende karakter afspejles i dets titel, og viser små løsrevne billeder, læseren selv må samle til en helhed. Sproget er let, nutidigt og jordnært. Tonen er overvejende munter, lystig og drillende spydig, men indimellem kommer et kortvarigt "fremmed pust" af noget hæsligt eller af noget smukt og poetisk.

Puslespil

1. Akt: I

Sommermaaneskin ind i en lille nygift Lejlighed i København. Min Sandten med Kukkerur. Ellers næsten helt moderne. Kukuk — kukuk — 9 Gange. Saa kommer ind fra Entreen: Gurli som Brud (i Slør), Gunner som Brudgom og Gurlis Far, belæsset med Pakker.

- (1) Gurli: Naa, Tak for i Dag, Far. Læg bare fra dig her og der!
- (2) Gunner: Ja, Tak for i Dag, Svigerfar. Det var et dejligt Bryllup. Jeg vilde ønske, jeg skulde have et i Morgen igen. — Vi skal have alle Lysene tændt, Gurli, saa vi kan se, hvor rige vi er. Det er vort, du, alt dette her. Og saa har vi oven i Købet hinanden.
- (3) Gurli: Ja, og det sidste er ikke paa Afbetaling. — Staar du her endnu?
- (4) Gurlis Far: Jeg kunde jo da godt blive og følge jer til Toget.
- (5) Gurli: Næ, nu siger vi Tak for i Dag.
- (6) Gunner: Gurli skal jo af Stadsen. Og vi har ogsaa lidt, vi skal have pakket.
- (7) Gurlis Far: Jamen, jeg kunde jo —
- (8) Gurli: Og Taxaen venter. Farvel, Far.
- (9) Gurlis Far: Ja, Taxaen venter — jo. Ja, saa vil jeg bare sige — nu da du rejser fra mig, min Pige — se, inden Mor døde — ja, det begyndte egentlig...
- (10) Gurli: Er det nødvendigt at begynde helt forfra ved Adam og Eva igen?
- (11) Gurlis Far: Den Dag, du blev født, lille Gurli, det var den største Dag i mit Liv.
- (12) Gurli: Det var det saamænd ogsaa i mit.
- (13) Gurlis Far: Naa, men saa ønsker jeg jer god Rejse sammen, Børn.
- (14) Gunner: Tak for det, Svigerfar. Farvel, Farvel! Du kan selv finde ned, ikke?
- (15) Gurlis Far: Jo Tak! Jo mange Tak. Jeg skal nok klare den selv. (*Ud.*)
- (16) Gurli: Uh, saa lister han af og er ikke en Gang fornærmet. Jeg kender ikke noget Menneske, der har saa irriterende selvudslettende en Maade at tage mod Fornærmelser paa. Og saadan En har været Officer engang!
- (17) Gunner: Det har man unægtelig Indtryk af er nogle Aarhundreder siden.
- (18) Gurli: Og saa kan jeg altsaa ikke holde hans Portvinsrørelse ud.
- (19) Gunner: Naa hvad! saa længe det ikke er os, der betaler den!
- (20) Gurli: Oven i Købet havde han spildt Vin paa Vesten.
- (21) Gunner: Det er galt, enten han hælder den indenfor eller udenfor.

- (22) Gurli: Jeg kan ikke begribe, hvad Mor vilde med ham, hun, der kunde have faaet saa mange!
- (23) Gunner: Jeg holder ham nu meget til Gode, især i Betragtning af, at han har foranlediget dig! Skal vi ikke i Seng, Gurli?
- (24) Gurli: Er du rigtig rund i Bolden? I Seng? Toget gaar om halvanden Time.
- (25) Gunner: Vi kunde godt naa at faa os en lille bitte Skraber inden. Jeg er træt af alle de Festtaler. Bare lukke Øjet en halv Times Tid.
- (26) Gurli: Ja, du er yndig, er du. Der har aldrig existeret saa uskyldig en Pige som dig. Kan du saa se at faa Kufferten stoppet.
- (27) Gunner: Oprigtig talt, saa har jeg egentlig slet ikke Lyst til at rejse. Vi har ikke Raad til at være i Frankrig mere end 8 Dage. Er det noget at rejse for?
- (28) Gurli: Hvad vilde du saa gøre med de 14 Dage, du har Ferie fra Banken?
- (29) Gunner: Mest har jeg Lyst til bare at rulle Gardinerne ned og saa være heroppe sammen med dig.
- (30) Gurli: Saa, hold nu op! Det ender med, at du bliver sat paa Ration. 100 Kys om Dagen den første Uge, og saa gaar vi gradvis ned til 10.
- (31) Gunner: Du kan slet ikke naa at tælle.
- (32) Gurli: Naae? Du faar Kyssekort, værsgod, og Kortet maa afleveres, før Varen udleveres.
- (33) Gunner: Hvad er den af? Elsker du mig ikke?
- (34) Gurli: Og det spørger du om? Mig, der er gaaet med til Kirkebryllup, bare for at føje dig! Jo, du kan tro, jeg „elsker” dig. Men derfor behøver vi vel ikke slikke hele Kærligheden op allerede første Aften.
- (35) Gunner: Hør, du er gnaven, Tøs?
- (36) Gurli: Jeg er ogsaa træt — af alt det Kommers¹, der slet ikke kommer Sagen ved. Jeg bliver altid søvnig i en Kirke, og jeg bliver altid søvnig af Bordtaler, og naar du saa oven i Købet ser paa mig med disse her Øjne — — —
- (37) Gunner: Hvad for Øjne?
- (38) Gurli: — — aah, disse her tilbedende — — som om du kunde falde paa Knæ for mig og ofre Guld, Røgelse og Myrrha skær², ja saa bliver jeg knageme ogsaa søvnig af dig.
- (39) Gunner: Jamen det kunde aldrig passe bedre. For saa gaar vi „knageme” i Seng og bliver der og lader Frankrig selv om at komme sig af Skuffelsen. Vi gemmer de Penge, til vi skal have vort første Barn, du. For Børn vil vi da have, ikke sandt?

¹Kommers: Ordet ”kommers” kommer af det latinske ”commercium” (af ”merx” som betyder handelsvare) og betegner en lystig eller støjende adfærd, halløj, spektakel eller sjov. [ODS]

²Guld, Røgelse og Myrrha skær: Citat fra 4. strofe af N. F. S. Grundtvigs ”Et barn er født i Bethlehem” (1820):

”Og Østens Vise offred der, offred der, Guld, Røgelse og Myrrha skiær, Halleluja, Halleluja!”

Grundtvigs julesalme handler om de tre vise mænd fra Østen, der tilbeder det nyfødte Jesusbarn jf. NT. Matt. 2,1-12.

- (40) Gurli: Vel ikke lige i Aften?
- (41) Gunner: Nej, saamænd. Men vi kan da godt begynde at træffe lidt Forberedelser i Aften, ikke?
- (42) Gurli: Jeg vil ingen Børn have, saalænge jeg er fattig og ung og pæn.
- (43) Gunner: Naada.
- (44) Gurli: Jeg retter mig efter hende, Skuespillerinden, der sagde: Nyd Livet, mens I er unge, Piger, og faa Børn, naar I bliver gamle.
- (45) Gunner: Saa kunde det gaa saadan, at det ikke blev med mig.
- (46) Gurli: Saa pyt med det!
- (47) Gunner: Hvad siger du?
- (48) Gurli: Saa pyt med det!
- (49) Gunner: Tør du sige det engang til?
- (50) Gurli: Saa pyt med det!
- (51) Gunner: Nu kunde der nemt indtræffe det Uheld, at Gunner Hansen tog sin Hat paa og gik sig en Tur i Byen. Der var jo den Mulighed, at man kendte en eller anden Pige, som der ikke var slet saa meget Vrøvl med som med dig. Jeg maa sige, det er en nydelig Bryllupsaften, du serverer. Det er ikke den Slags, man ønsker sig alt for mange af. Ja, jeg er altsaa grædefærdig. Grin du saa bare.
- (52) Gurli: Det har du saamænd rigtig godt af, din dumme Dreng. Du kan da nok forstaa, jeg holder af dig, dit Kødhode; jeg elsker dig, saa jeg er ved at dø af det, du kan jo se, jeg har allerede faaet den første Krans (*viser paa Myrterne.*) Men for mig er Kærligheden, som du kalder det, noget temmelig ligetil, og det irriterer mig vanvittigt, at du skal gøre den til noget saa uh og saa aah og saa indviklet og saa storslaet og saa højtideligt. Selvfølgelig kan jeg lide dig, men jeg er da ikke dummere, end jeg godt ved, at det bare er et Udslag af, at vi Mennesker nu engang er indrettet saadan, at det ene Køn ikke kan undvære det andet.
- (53) Gunner: I unge Piger, I snakker saadan nu om Dage, at vi Mænd maa rødme. Sidder du her paa Tærskelen til vor Bryllupsnat og siger mig, at du mener, det er temmelig ligemeget, om du havde faaet mig eller en hvilkensomhelst anden?
- (54) Gurli: Nej, nej, nej, bevare's, selvfølgelig er jeg Quinden i dit Liv med stort Q og lille u.
- 3
- (55) Gunner: Og ved du, hvad jeg siger til det? Jeg siger, at Kærligheden er noget saa mægtigt og saa — saa helligt, at man ikke har en Forelskelse, ja, ikke engang et

³Quinden i dit Liv med stort Q og lille u: Ordet "kvinde" bruges her med henblik på de for kvinde kønnet særlige egenskaber, ofte specielt de indre og ydre gode egenskaber (skønhed, mildhed, moderlighed, huslighed), der tillægges kvindelige personer. Når ordet staves med Q som på gammeldansk "qwinne" markeres den ændring eller det opgør med de traditionelle samfundsmæssige kønsroller især mht. til sex- og familieliv, der udspilles i skuespillets realhistoriske samtid: Gurli ser sig som en moderne "kvinde", mens Gunnar ønsker sig en "quinde" af den ældre type. [ODS]

Sværmeri, uden at ens Liv bliver lavet om af det, ja, bliver noget helt andet, end det ellers vilde have været. — Og nu tager du Kjolen af, forstaar du.

(56) Gurli: Tager Kjolen af!

(57) Gunner: Jeg skal vise dig, hvem der er Mand her. Mere moderne er vi ikke, end at Manden stadig er Manden.

(58) Gurli: Bliver du brutal? Pill af med dig! Det er mine Møbler.

(59) Gunner: Naa, det er vel mig, du har ladet købe dem.

(60) Gurli: Ja, paa Afbedrag⁴, og der er ingenting bedraget endnu. Bare den Smule gammel-t Ragelse, du har tvunget mig til at tage med fra Mors Hjem, er betalt — for over 50 Aar siden — saa det, der staar her, som *er* nogens, er altsaa mit. — Men for Resten saa er jeg ligegladd, jeg kan gaa min Vej, og du kan beholde det hele — ogsaa Mors Museumsbras, som du absolut vilde have herhen, og som slet ikke staar til noget af alt det andet. (*Hugger i Hidsighed til Sekretæren*⁵.) Ormeudklækningsanstalt! (*En Klap falder ned, en Bog dratter ud paa Gulvet*⁶.)

(61) Gunner: Hvad var det?

(62) Gurli: Giv mig den!

(63) Gunner: Ja, ja, ja. Der!

(64) Gurli: Næ — Næ — Næh!

(65) Gunner: Hvad er der?

(66) Gurli: Gunner, ved du, hvad det er?

(67) Gunner: Naa?

(68) Gurli: Det er en Dagbog. Det er Mors Dagbog fra hendes unge Aar.

(69) Gunner: (*kigger med af alle Kræfter*) Hvad er det? Den vil du da ikke være bekendt at staa og snage i?

(70) Gurli: Hi, der staar om alle hendes gamle Kærester.

(71) Gunner: Gurli! brænd den!

(72) Gurli: Brænde den! Nej! Næ, tænk dig, Kammersangeren⁷, ham, den store Sanger!

(73) Gunner: Hvad?

(74) Gurli: Og — og — —

(75) Gunner: Gurli, ved du hvad, du? ved du hvad, altsaa? Jeg faar en Idé.

(76) Gurli: Uha!

⁴*Afbedrag*: Ordet "afdrag" er gammeldansk ("affdraghe") - i denne sammenhæng en betegnelse for det gradvist at afbetale en gæld - men bruges samtidigt i et ordspil med "bedrag", således at fordyrelsen, der ofte er forbundet ved en sådan tilbagebetalingsordning, fremhæves som svindel og tyveri: "Afbedrage" - berøve ved af(be)drag! [ODS]

⁵*Sekretæren*: Her bruges ordet overført om et møbel, ved hvilket man kan sidde eller stå og skrive. [ODS]

⁶*En Klap falder ned, en Bog dratter ud paa Gulvet*: Denne detalje minder meget om St. St. Blichers "Skytten på Aunsbjerg" (1839) og denne "stykvise" fortællings hemmelighedsfulde chatol. [ADL]

⁷*Kammersangeren*: Sanger i en fyrstes eller stormands tjeneste, bruges i dag kun som hof-titel. [ODS]

- (77) Gunner: D. v. s. faar og faar. Jeg bliver en Stimand og gaar i andres Lommer⁸. Jeg har set en Metro Goldwyn⁹ engang. Der var noget i om en Dagbog. Og Kunsten er at lave et godt Skuespil af Ideen i en daarlig Film, som Shakespeare¹⁰ sagde, naar han havde været i Biografen. Altsaa, Gurli, det *var* nu sjov.
- (78) Gurli: Hvad var sjov?
- (79) Gunner: Jo, ser du, jeg sagde før, at hver eneste Forelskelse kom til at betyde noget i et Menneskes Udvikling. Hør nu her, du, hvis nu vi to — hvis vi strøg Paris, og jeg lakerede vore Cykler, og vi pedalede rundt til de Mænd, der staar nævnt i Registret, og saa — —
- (80) Gurli: Og hvad saa? De har saamænd glemt Mor for længe siden.
- (81) Gunner: Selv om der eksisterer Kvinder, Mænd glemmer, fordi det, de fremkalder, ikke er Kærlighed — din Mors Billede siger, at hun hørte ikke til dem. Skal vi to spurte rundt og se, hvad der er blevet af de Mænd her i Verden? Viser det sig, at det er gaaet sporløst hen over dem, deres Ungdoms Sværmeri for din Mor, saa har jeg tabt, og saa — vi skal vædde om noget, du.
- (82) Gurli: Væddemaalet har Fanden opfundet.
- (83) Gunner: Men kun for, at det skal bruges.
- (84) Gurli: Det er en skør Idé. Men, hvor det klæder dig at være skør, Dreng. Du *er* nu sjov, Gunner. Du skal have et Kys uden Kort.
- (85) Gunner: Vi vædder et Pund — nej, Chokolade er kun for voksne Folk. Hvad ønsker du dig?
- (86) Gurli: Et Skiudstyr. Bare til at have. Jeg ved godt, jeg ikke faar Brug for det. Og du, hvad ønsker du dig?
- (87) Gunner: Jeg? Jeg ønsker mig ingenting, nu jeg har dig.
- (88) Gurli: Jo, nu ved jeg det. Hvis du faar Ret, min Husband, saa skal jeg skænke dig en Søn af mit Skød, inden Aaret er omme.

⁸ *Jeg bliver en Stimand og gaar i andres Lommer*: Humoristisk ordspil formet over ordet "stimand", en ældre betegnelse for landevejsrøver. Marc Auchet skriver herom i "De lollandske stjerner" (1997): "I løbet af sommeren 1938 fik teaterdirektør Stig Lommer den idé at opfordre flere danske dramatikere, Soya, Kjeld Abell og Kaj Munk, til at skrive en sketch hver inspireret af den nys udkomne film af Julien Duvivier "Carnet de Bal" (1937). Det var hans hensigt, at Carl Alstrup skulle spille hovedrollen i hver sketch og på den måde få mulighed for at vise sit glimrende talent. Munk erklærede sig imidlertid villig til at skrive hele stykket alene. Stig Lommer opgav dog projektet, på grund af tekniske problemer: mellemakterne var for korte til at Alstrup kunne nå at skifte kostumer. Cirka et år efter, i løbet af 1939, foreslog Thorvald Larsen, Folketeatrets direktør, at sætte Kaj Munks stykke op, dog med den betingelse, at forfatteren skulle rette de fejl, som havde fået Lommer til at afvise det." Ordspillet er altså en morsom hentydning til denne situation. Munk (Gunner) har "stjålet" idéen fra Lommer. Hentydningen er dog dobbelt, idet Lommers idé er "stjålet" fra Duviviers film, samtidig med at scenen med chatollet som tidligere påpeget også minder meget en hændelse i Blichers novelle "Skytten på Aunsbjerg" (1839). [MA & NØJ & ODS]

⁹ *en Metro Goldwyn*: Brugt som synonym for biograffilm, der peger på det amerikanske medieselskabs størrelse og dominans. MGM blev skabt af Marcus Loew, som opkøbte Metro Pictures (1916), Goldwyn Pictures (1917) og Mayer Pictures (1924), og allerede i 1925 var MGM Hollywoods største filmselskab. Oprindeligt blev filmene præsenteret således: "Louis B. Mayer præsenterer en MetroGoldwyn-film". [BOE]

¹⁰ *Shakespeare*: William Shakespeare, Englands største dramatiker, som bl.a. skrev 34 dramatiske værker. Shakespeare blev født og døde i Stratford-upon-Avon (1564-1616) og har selvfølgelig aldrig sat sine ben i en biograf. [BOE]

- (89) Gunner: Din tossede Unge! (*Han begynder at klæde hende af.*)
- (90) Gurli: Og faar *jeg* Ret, maa Drengen vente, til det passer mig. — Men hvordan skal vi bære os ad med at slippe ind til de Folk og falde i Passiar¹¹ med dem?
- (91) Gunner: Ved Hjælp af 2 Ting: mandig Opfindsomhed og kvindelig Skønhed.

2. Akt: II

VILLAHAVE I HELLERUP

En flammehed Junidag.

- (92) Direktøren: En Plæd, Jensen, jeg skal have en Plæd over Knæene. Naa, De har den. Saa ned om Benene med den! helt ned! Hvad er det for noget? er det Cognac?
- (93) Jensen: Hr. Direktøren husker jo nok, det er Søndag.
- (94) Direktøren: Ja, Direktøren husker, ja, men Jensen husker ikke, nej. Som om jeg ikke fik Cognac i sidste Uge! Det er først næste Søndag igen. De bedrager mig, Jensen. Alle bedrager mig. Da jeg ansatte Dem her, regnede jeg med, at en Mand af Deres Dimensioner kun spiste for en halv. Men De spiser for 2.
- (95) Jensen: To halve?
- (96) Direktøren: Spar mig for Deres dumme Vittigheder! Kan De ikke spare paa andet, kan De vel i det mindste spare paa dem! Jeg *fik* min Cognac i Søndags. Og for Resten skete der vel intet Brudd paa Helligdagsloven ved at springe en extra Gang over! Der er ingen, der sparer her i Landet. Des mere maa *jeg* gøre det. Jaja, det haster jo heller ikke med at rende med den, vel? Skænk mig en lille halv! Det koster ikke noget at sidde og se paa den, ved jeg. — Saa! nu er der en derhenne igen! Faa den væk!
- (97) Jensen: Nu skal jeg være der med Stagen. (*Han kyser efter en syngende Fugl med en dertil indrettet Stage.*)
- (98) Direktøren: Jeg kan til Nød finde mig i, at de fylder min Have med deres Spektakel. Men det er dog for idiotisk, at de gør det uden at faa Penge for det af Koda¹². Faa dem væk! (*Svøber Plæden bedre om sig, faar Tegnebogen frem, begynder at tælle Sedler.*)
- (99) Jensen: Der er et Par unge Mennesker, der gerne vilde hilse paa Direktøren.
- (100) Direktøren: Jeg kender ingen unge Mennesker. Farvel med dem!

¹¹Passiar: Betegner en munter og hyggelig samtale. [ODS]

¹²Koda: KODA er en forkortelse for Komponistrettigheder i Danmark. KODA repræsenterer danske og internationale op-havsrettigheder for komponister, sangskrivere og musikforlag, når musik spilles offentligt i Danmark, Grønland og på Færøerne. KODA blev stiftet i 1926 og blev statskoncessioneret i 1935. KODA er godkendt til at forvalte rettigheder til offentlig fremførelse af musikværker i Danmark. [KODA]

- (101) Jensen: De siger, det er noget meget vigtigt.
- (102) Direktøren: Hvad kommer det mig ved, hvad der er vigtigt for dem? Paa Døren med dem! De vil tigge selvfølgelig. Har De ringet efter Pastoren?
- (103) Jensen: Han vilde indfinde sig strax efter Prædikenen.
- (104) Direktøren: Er han Blaakors¹³?
- (105) Jensen: Det skal han nok være. De ved jo, han er Farveelsker, gaar i gult Sommertøj med grøn Jægerhat, og Næsen er rød.
- (106) Direktøren: Saa lad Flasken bare blive staaende! Uf, der er koldt herude. Men der er dog koldere inde i de tomme Stuer. Naa, er De der, Hr. Pastor?
- (107) Præsten: Direktøren har sendt Bud efter mig?
- (108) Direktøren: Værsgod og tag Plads. En Draabe Kaffe?
- (109) Præsten: Mange Tak.
- (110) Direktøren: Vil De skænke selv? Jeg ryster lidt paa Haanden, har ikke haft det helt godt i Nat.
- (111) Præsten: Er der noget i Vejen med min Frakke.
- (112) Direktøren: Nej, bevares! nej, nej. Maa jeg have Lov at byde Dem en Cognac?
- (113) Præsten: Næ, mange Tak, jeg er Afholdsmand.
- (114) Direktøren: Aah, om Forladelse!
- (115) Præsten: Det lille Mærke her paa Frakken er det blaa Kors.
- (116) Direktøren: Og Blaakors betyder maaske Afholdsmand? Det vidste jeg ikke. Pastoren maa undskylde, jeg er ikke Teolog, bare Forretningsmand, Snørebaand og Skoknapper, ikke sandt? Jeg skulde hellere have solgt Emblemer. Der er saadan en Afsætning paa Livsanskuelser for Tiden¹⁴. Det skulde man have vidst i sin Ungdom. Der havde været noget at lave.
- (117) Præsten: Er der ikke andet godt at sige om Tiden, er der dog det, at der næppe vilde blive synderlig Afsætning paa de Livsanskuelser, Direktøren kunde formodes at have paa Lager. For øvrigt har De visst tjent Penge nok i Deres Liv.
- (118) Direktøren: Nok? Hvad er nok? Penge er det eneste, man aldrig kan faa nok af. For man kan aldrig faa saa mange, at man kan vide sig sikker mod at miste dem. Var det ikke 20 000, De bad mig om forleden Dag til Deres Fattige?
- (119) Præsten: Hvad Beløbet angaar, maa jeg sige, jeg har ikke noget imod, at Direktøren sætter det op.
- (120) Direktøren: Virkelig ikke?

¹³*Blaakors*: Oprindeligt var Blå Kors en schweizisk afholdsorganisation oprettet på et kristent grundlag i Genève i 1877 af præsten Louis Lucien Rochat (1849-1917). I Danmark blev den første Blå Kors-forening stiftet i 1895 og udvikledes som en del af det sociale foreningsarbejde, der foregik med forbindelse til Københavns Indre Mission. Blå Kors fik fra begyndelsen af 1900-tallet en betydelig udbredelse i tilknytning til de fleste lokale Indre Mission-samfund. [DSD]

¹⁴*Afsætning på Livsanskuelser for Tiden*: Mellemligstiden var en voldsom brydningstid, og i Danmark foregik der i 1920-1930'erne en heftig livsanskuelserdebate eller værdi- og kulturkamp, hvor bl.a. venstre- og højrefløj tømmede brutalt sammen.

- (121) Præsten: I Forhold til Direktørens Skat vilde jeg finde f. Ex. 30 000 mere passende.
- (122) Direktøren: Og ved De, hvad jeg har fundet ud af? At jeg ikke giver en Snus. Man skal ikke hjælpe de Fattige, saa lærer de bare aldrig at tage sig sammen. Fattigdom er ikke en Ulykke, men en Forbrydelse. Der er ingen, der er fattig uden egen Skyld.
- (123) Præsten: Ikke det?
- (124) Direktøren: Der var engang en ung Pige, der lagde an paa mig — det er mange Aar siden. Hun var nydelig og saadan, hvad der hører sig til. Rent ud sagt var vi lidt halvforlovede. Men saa opdagede jeg, hun var ødsel. Basta. Havde jeg ikke været en Mand og brudt af, havde jeg siddet paa Ladegaarden nu.
- (125) Præsten: Sammen med hende, ja, maaske, og maaske det havde været lykkeligere end at sidde her alene.
- (126) Direktøren: Og saa kunde De have gaaet paa Ladegaarden og bedt om Deres 30 000! Sludder! Undskyld, men det sagde jeg. Er De en studeret Mand og kan sige saadan noget Vaas. Jeg giver ingen Penge til Deres Fattige. Farvel, Hr. Pastor.
- (127) Præsten: Jo, De gør, Hr. Direktør. For De vil faa det daarligt i Nat igen. Og saa i Morgen sender De mig en Check. Jeg takker paa Forhaand. Og Tak for Kaffen. Husk nu, det var 30 Tusind. (*Ud.*)
- (128) Direktøren: Plattenslager! Jeg vilde sove endnu daarligere, hvis jeg sjattede mine Penge bort. Vær han viss paa det!
- (129) Gunner og Gurli: (*kommer ind bærende paa lille Jensen, der sparker for at komme løs*)

Malebrok er død i Krigen i 1864

¹⁵ o.s.v.

- (130) Direktøren: Hvad skal det betyde?
- (131) Gunner: Ja, jeg er altsaa Hansen, og min Kone er Fru Hansen. Og vi har begyndt et Samliv paa den Basis at ville overvinde alle Forhindringer.
- (132) Gurli: Og saa længe de ikke er større end denne her, klarer vi dem nemt ved fælles Hjælp.
- (133) Direktøren: (*stirrende paa hende*) Hvem er De? Hvem i Alveveverden er De? Hedder De ikke Ellinor?
- (134) Gurli: Jeg hedder bare Gurli. Men min Mor hed Ellinor. Ellinor Dagning. Har De kendt hende?

¹⁵ *Malebrok er død i Krigen i 1864*: Staves egentlig Mallebrok. Indgår i den danske oversættelse af den første linje i den franske soldatersang ”Malbrouck s’en va-t-en guerre” (Mallebrok i krigen drager) fra 1500-tallet. I den danske version knyttedes teksten til de nedslående begivenheder i 1864, hvor Danmark måtte rømme forsvarsværket Dannevirke og kort efter led et knusende nederlag i slaget ved Dybbøl, hvorved hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenburg tabtes til Preussen og Østrig. [DSD]

- (135) Direktøren: Ja, kendt og kendt! Næ, det har jeg ikke. Det vil sige — hun var noget — jeg var noget — vi var begge to noget — næ, jeg har saamænd ikke kendt hende. Hilst paa hende i et Selskab. Danset med hende en Dans eller to. Er der noget, De ønsker af mig?
- (136) Gurli: Vi kom bare her forbi.
- (137) Gunner: Og saa sang Fuglene saa dejligt i Haven.
- (138) Direktøren: Saa?
- (139) Gunner: Og saa fik vi saadan en Lyst til at gaa ind.
- (140) Gurli: Og saa gik vi ind.
- (141) Jensen: Ja, det maa jeg bekende.
- (142) Gunner: Vi er nemlig nygifte, skal jeg sige Dem.
- (143) Gurli: Og paa Bryllupsfodtur.
- (144) Direktøren: Vil De have Kaffe?
- (145) Gurli: Det vil vi gerne.
- (146) Gunner: Vi siger aldrig nej til noget.
- (147) Gurli: Det er ogsaa en af Basis'erne.
- (148) Direktøren: Jensen, skaf varm! — Hvordan har Deres Mor det?
- (149) Gurli: Mor er død.
- (150) Direktøren: Er — er hun det! Ja saamænd. Vi er jo naaet til den Alder, da vi begynder at give os af med det! Bryllupsfodtur — hvad er det for noget?
- (151) Gurli: Det er noget, man tager, naar man ikke har Raad til at tage noget andet.
- (152) Direktøren: Er det Penge, De kommer for?
- (153) Gunner: Penge? Hvad skulde vi med Deres Penge?
- (154) Gurli: De har simpelthen slet ikke nok. Jeg er ødsel, skal jeg sige Dem. De har ikke flere, end jeg vilde bruge paa den første Udsalgstur. (*Jensen ind med Kaffen. De bænker sig.*)
- (155) Direktøren: Hvad vil De med en Ødeland¹⁶ til Kone, Hr. Hansen?
- (156) Gunner: Hende vil jeg skam ikke noget med. Vi er altsaa bare rendt paa hinanden, ikke sandt? Og saa er der jo ingen Vej udenom.
- (157) Direktøren: Tænk, er moderne unge Mennesker saa gammeldags, at de igen kan leve af Kærlighed og Kildevand!
- (158) Gunner: Ogsaa Menneskemad engang imellem. Jeg har en rigtig pæn Stilling i en Bank. Vi kan godt leve af Lønnen den første Halvdel af Maaneden. Og saa af Kærlighed Resten.
- (159) Direktøren: Vil De have en Cognac?

¹⁶Ødeland: Ældre nydansk ord for en person, der øder, hvad han ejer, en som ruinerer sig selv ved flot, dyr og overdådig levevis. [ODS]

- (160) Gurli: Den siger vi ja til begge to.
- (161) Direktøren: Begge to? Jasaa. Jaja. Jensen!
- (162) Gurli: Er Direktøren ikke gift?
- (163) Direktøren: Jeg har altid gerne villet have noget at spise i begge Halvdele af Maa-neden.
- (164) Gurli: Slet ikke Kærlighed? Ikke den mindste Bid?
- (165) Direktøren: Giv nu Tid, lille Børn! Smalkost¹⁷ skal nok gøre jer Pluskæbethed hulkindet! giv nu bare Tid!
- (166) Gunner: Nej Tak! Den tror vi ikke paa.
- (167) Gurli: Og selv om det virkelig gik saa galt — —
- (168) Direktøren: Hvad saa?
- (169) Gurli: Saa vidste vi i hvert Fald, at — — at — —
- (170) Gunner: Ja, at vi ikke havde snydt os selv for det bedste i Livet.
- (171) Direktøren: Det bedste i Livet er at vide, at man kan klare sig selv, at man ikke har Brug for andre og ikke behøver at have med andre at gøre; det bedste i Livet er Penge.
- (172) Gurli: (*hidsig*) Penge! De er ikke en sur Skilling værd.
- (173) Gunner: Jo visst er de det. De kan f. Ex. bruges til at gøre andre glade med. Men saa skal man selv være glad. Og tænk, det er rige Folk jo næsten aldrig.
- (174) Direktøren: Hvad er det bedste i Livet?
- (175) Gurli: Det kunde jo være, at det var, at man holder af hinanden. Og det har det fine ved sig, at Penge og Klogskab og alt det dér er forbeholdt nogle faa. Men Kærlighed, det er forbeholdt alle — naar bare de vil tage imod det. Ikke ogsaa, Gunner?
- (176) Gunner: Godt brølt, Løvinde, du forbedrer dig. Det var, som om jeg hørte mig selv. Men nu siger vi Tak for Kaffe og for gæstfri Modtagelse, Hr. Direktør.
- (177) Direktøren: Jeg siger Tak for Besøget, I to smaa Tøsser. Og jeg ønsker for jer, at det skal gaa jer saadan i Livet, at jeg aldrig faar Ret. Stik saa af.
- (178) Gurli og Gunner: Farvel. (*Vinker og gaar.*)
- (179) Direktøren: Jensen! Min Fyldepen!
- (180) Jensen: Direktøren har den i Haanden.
- (181) Direktøren: Javel! vel! Men mere end 20 000 faar han nu ikke. Vi kan godt sige 18. Eller 17 500. Lad det blive ved det! Den Check bringer De hen med det samme, Jensen, til vor Ven Pastor Plat, ikke sandt?
- (182) Jensen: Skal ske! (*Gaar.*)
- (183) Direktøren: Hvad er det nu, jeg har lavet? Hvor mange Snørebaand skal jeg sælge, inden jeg faar de Penge tjent ind? Idiot! Gamle Idiot! Hvad gaar der af mig? Et

¹⁷Smalkost: Utilstrækkelighed med hensyn til fornødenheder, især mad. [DDO]

Menneskeliv kan ikke laves om! Der er ikke andet for end at spille Rollen til Ende.
— Jensen! Jensen!

(184) Jensen: Kaldte Direktøren?

(185) Direktøren: Giv mig Checken tilbage! Rask! Rask! Ritsjratsj! Og faa saa fat i Stagen! Nu er der en, der kvinkelerer¹⁸ i Træet igen.

3. Akt: III

MED BUMLETOG I JYLLAND

Gunner og Gurli sidder trekvartsovende i hver sit Hjørne i en Kupé.

(186) Gurli: Puh! (*Pause.*)

(187) Gunner: Puh! (*Pause.*)

(188) Gurli: Puh! (*Pause.*)

(189) Gunner: Puh!

(190) Gurli: Det er vel nok vanvittigt irriterende at have dig til at sidde der og sige Puh.

(191) Gunner: Jeg siger ikke Puh mer end som du. Og det var dig selv, der sagde, det var for varmt at blive ved at cykle.

(192) Gurli: Ja Tak, saa var det dig, der sagde, vi kunde tage det sidste Stykke med Toget. Som om ikke det var meget varmere!

(193) Gunner: Ja Tak, hvad vilde du ellers have taget med? Der er ikke oprettet fast Luft-rute til Farcerup Station midt i Jylland endnu.

(194) Gurli: Saa kunde vi vel have ladet være med at tage noget, saalænge det er saa gloende; Det gælder dog ikke Livet. Vi kunde være blevet paa Fyn og ligget og daset i en bøgesval Krohave i Eftermiddag. Aah, lad dog nu være med at svare mig, Menneske. Jeg begriber ikke, du gider skændes i denne Hede. (*Ruller sig ind i sig selv.*) (*Pause.*) (*Gunner lægger Benene op paa Sædet, søger at finde Hvile paa den haarde Bænk.*) Hør, du ligger og spræller som en lille Gris.

(195) Gunner: Humh! (*Pause. Gunner slumrer ind.*)

(196) Gurli: Gunner! Gunner!

(197) Gunner: Ja, hva — hva er der?

(198) Gurli: Ja, altsaa, hvis du vidste, hvor du snorker. Ja, det er en Lyd, som — — jeg forsikrer dig, jeg farer op om Natten og tror, det er et Flyverangreb.

(199) Gunner: Det er Løgn, jeg snorker ikke.

¹⁸kvinkelerer: Jf. højtyisk ”quinkelieren”. Betegner frembringelsen af en høj, uskøn, pibende lyd eller tone. [ODS]

- (200) Gurli: Hvor ved du det fra?
- (201) Gunner: Det er der ingen, der har sagt om mig før.
- (202) Gurli: Ingen, hvad for nogen ingen?
- (203) Gunner: Naa, jeg har vel baade Far og Mor og Søskende, jeg behøver vel ikke at erindre dig om, at hjemme er vi 7.
- (204) Gurli: Saa maa det være, fordi de andre 6 snorker lige saa galt. Huset maa være bygget af Beton, siden det ikke er revnet for længe siden. — Holder vi?
- (205) Gunner: Har vi ikke gjort det hele Tiden? Det gaar knageme saa smaat, at jeg ikke kan mærke Forskel paa, naar vi kører, og naar vi holder.
- (206) Gurli: (*peger og frembringer apoplektiske*¹⁹ Lyde)
- (207) Gunner: Hvad er der, Pigebarn? Har du faaet en Station galt i Halsen?
- (208) Gurli: Dér!
- (209) Gunner: Hvad dér?
- (210) Gurli: Der er en, der sælger Øl.
- (211) Gunner: Ja saa min søde Sandten ogsaa. Men har vi Raad — —
- (212) Gurli: Skynd dig, inden vi kører. Et Dusin.
- (213) Gunner: Du kan tro nej, kan du. Hallo! Øl her. 2 — Værsgod! behold den! Næ, de er kolde, Gurli! mærk, de er kolde. Af med Hatten! Og engang til! Den skummer. Skaal, Elskede!
- (214) Gurli: Skaal, Elskede!
- (215) Gunner: Nu er jeg et nyt og bedre Menneske. Ah, Blodet ruller dog aldrig saa fyrigt og skumfrisk gennem Aarerne, som naar det er blandet med Øl.
- (216) Gurli: Og nu sætter vores lille Vugge sig i Gang igen. Hvordan staar der ikke i Aladdin? Man skulde have troet, Oehlschläger havde kendt Knutzen²⁰:

Visselul, sov sødt, Barnlil,
 sov nu sødt og sov nu længe,
 skønt din Vugge stander still
 uden Hjul og uden Gænge.

Gud, hvor vi grinte, naar Skolescenen rullede sig ud og var tragisk med Vilje. Puh!
 Uden Hjul og uden...

¹⁹*apoplektiske*: Kommer af "apopleksi" - græsk betegnelse for lammelse fremkommet af hjerneblødning. [ODS]

²⁰*Oehlschläger havde kendt Knutzen*: Reference til 1. strofe af Adam Oehlschlägers digt "Kirkegaarden" (1805), hvor Aladdin, digter-jeg'et, siger:

Visselulle, nu Barnlil! / Sov nu sødt og sov nu længe! / Skønt din Vugge stander stil, / uden Duun og uden Giænge.

Munk foretager ændringen i strofen med daværende generaldirektør for DSB, Peter Knutzen (1887-1949), i tankerne. DSB's image fik i 1930'erne pga. indførslen af S-toget i 1934, indførelsen af lyntoget og bygningen af Lillebæltsbroen i 1935 og Storstrømsbroen i 1937 et voldsomt løft. Den nye hastighed på togdriften var dog forbeholdt passagerer på strækningen mellem København og Århus. [KAL & DSD & DSB]

- (217) Gunner: Nej, nu maa du min Sandten ikke gøre Generaldirektøren Uret, for Hjul er der nu under os, selv om de, dump, dump, ikke er lige runde over det hele. Mærk, vi faar jo Fart paa ned ad Bakken.
- (218) Gurli: Vi sejler formelig. Nu skulde han hedde Admiraldirektøren.
- (219) Gunner: Der er vel nok Skub i Foretagendet. Tjæp, tjæp, tjæp, tjæp. Ikke engang en Spædekalv kunde rende fra os. Og saa er dette her oven i Købet kun en Sidebane²¹.
- (220) Gurli: Jeg er ogsaa ved at faa ondt i Siden af den. Undskyld. — Har du ikke en Cigaret?
- (221) Gunner: Det er Ikke-Rygere, min Dame.
- (222) Gurli: Saa vender vi bare Skiltet. Saa er den klaret.
- (223) Gunner: Det er nu ligemeget, Gurli, det er hyggeligt gammeldags at være kommen ud og age med et Futtog engang igen. Lyntogene kører saa hurtigt, at det kan en Bil slet ikke, og de andre saa smaat, at det kan en Bil heller slet ikke, og her kan man rette sig og gaa rundt og paa W. C., og man holder, hvor man ikke skal, og er sammen med vildfremmede, sikke Chancer det giver! — Du og jeg saa hinanden første Gang i et Bumletog.

Ud at se
 med D. S. B.,
^aog det skær sig frem som et Sus af en Le.
 Paa et Øjeblik kom du langt, langt hen.
 Paa et Øjeblik kom du hjem igen.
 Ja, for Knutzens Lyn slingrer Landet rundt,
 saa enhver, der er med det, er ved at faa ondt.

^aUd at se med D. S. B.: DSB's velkendte slogan er fra en reklamekampagne i en række dagbladsannoncer i 1934, men udbredtes yderligere i forbindelse med Richs-albummet "Ud i vort skønne Land" fra 1935. Albummet havde den ny Lillebæltsbro som forsidemotiv og var lavet af datidens førende reklame- og kunstfotograffirma, Jonals Co., mens generaldirektør Knutzen og kontorchef H. G. Olrik fra DSB havde skrevet henholdsvis forord og billedtekster. Tegningerne var af Chr. Tom-P. [DJ & VP]

Ud at se
 med D. S. B.
 til det jydsk Hav og den fynske Fre'.
 Et ærværdigt, pustende Lokomotiv,
 der er lige ved at spendere sit Liv
 for at bringe dig ud til al Landsens Plaser,
 se, det er den rigtige Rejsemaner.

²¹Sidebane: Godt halvdelen af banenettet var i 1930 på private hænder, især var privatbanerne udbredte i det vestjyske og kaldtes ofte sidebaner, fordi de var en udgrening på DSB's hovedlinje langs den jyske østkyst. Farten på sidelinierne var langsommelig, og toget gjorde holdt ved mange små stationer, hvorfor rejsetiden var betragtelig. [DSD & DSB]

Ud at se
 med D. S. B.
 Ved Vinduet sidder en Smilehuls-Fe.
 Og kanske at hun sænker Avisen træt,
 og kanske at du byder en Cigaret.
 Der er Folk, der har kørt med Tog omkring,
 saalænge til de fik sig kørt i Ring.

Den kunde han godt spendere mig en dobbelt Farcerup-Retur for.

- (224) Gurli: Hvor er du dog poetisk, min søde Dreng. Naar man ser rigtig til, saa er det saamænd nok dig, der har skrevet alle Davids Salmer²² i Salmebogen.
- (225) Gunner: Det er muligt, det er rigtigt, det er mig, der har skrevet dem, men det er ikke rigtigt, de staar i Salmebogen.
- (226) Gurli: Du har nok været en Skjald i gamle Dage. Naar du kan kvæde saadan til Knutzens Tog, som visst da forresten her oven i Købet er en Privatbane, hvad har du saa ikke kunnet svinge dig op til f. Ex. ved Valdemar Sejrs Tog til Ditmarsken²³.
- (227) Gunner: Saadan nogen maa du ikke sige. Den ligefrem tog paa mig. — Tror du, vi skal blive ved med at sidde og snakke ud i Taaget?
- (228) Gurli: Vi behøver visst ikke længere. Nu er Alstrup nok klædt om²⁴.
- (229) Gunner: Og vi er ogsaa bare et Par Stationer fra Farcerup.
- (230) Gurli: Aah, hvor jeg glæder mig til at hilse paa den sværmeriske Landsbystationsmester efter den væmmelige Direktør i Hellerup. Fy for Pokker for Hellerup.
- (231) Gunner: Ja, saadan En bliver man Bolchevik²⁵ af. De skulde i Hullet allesammen derude. Saa kunde man kalde det Spjællerup.
- (232) Gurli: Læs for mig, hvad Mor skrev den Aften, Trafikassistenten havde friet til hende; jeg er saa svedt paa Fingrene, at jeg ikke kan røre ved Bladene. Hvad er det, du laver med det idiotiske Kort? Er du paa Loppejagt?

²²*Davids Salmer*: Det gamle Testaments "Salmernes Bog" - en samling på ca. 150 hymner, klage- og takkesange m.m., der bl.a. har været brugt i jødisk gudstjeneste. Kong David skrev mange af disse. [DSD]

²³*Valdemar Sejrs Tog til Ditmarsken*: Da Valdemar 2. Sejr (1170-1241) blev konge i 1202 ekspanderede han det danske rige voldsomt ved erobringer i det nordtyske, fra Ditmarsken i Vest til Estland i Øst. Sejrstoget fik dog en brat ende, da Henrik af Schwerin (Schwarze Heinrich) i 1223 tog Valdemar og sønnen i et flerårigt fangenskab. Ditmarsken (Dithmarschen) er et amt (kreds) i delstaten Slesvig-Holsten. Yderligere er det værd at lægge mærke til, at Munk her laver et ordspil mellem "Knutzens tog" og "Valdemars tog(t)". [DSD]

²⁴*Nu er Alstrup nok klædt om*: Munk laver her en slags meta-kommentar, dvs. en kommentar til selve teksten eller rettere fremførelsen af teksten, nemlig til skuespilleren Carl Alstrup (1877-1942), som spillede samtlige af de personer, Gurli og Gunner besøger på deres rundrejse, og som derfor skulle have tid til ommaskering og omklædning. Af hensyn til dette skrev Munk det oprindelige udkast om (på tre dage!) og indlagde en række sange og mellemstykker. Premiereren fandt sted d. 5. maj 1939 på Folketeatret. [NØJ & HM]

²⁵*Bolchevik*: Bolchevik (russisk for "en af majoriteten"), andre staveformer bolshevik, bolsjevik. Navn på et medlem af en gren af Det Russiske Socialdemokratiske Arbejderparti, som under Lenins ledelse tog kontrollen over den russiske regering i oktober 1917 og blev Ruslands dominerende politiske parti og kraft. [ODS & BOE]

- (233) Gunner: Jeg sidder og opdager, at Ahl Hede²⁶ er ikke langt herfra.
- (234) Gurli: Hvad er Ahl Hede?
- (235) Gunner: Kan du ikke huske, det var dér, han var fra, ham, Havekarlen, der reddede din Mor fra at brænde engang.
- (236) Gurli: Det har jo ikke noget med Sværmeri at gøre.
- (237) Gunner: Vi besøger ham alligevel. Maaske han kan fortælle os et eller andet spændende, hvis han er til endnu. Og saa i Morgen tager vi videre til Stationsmesteren, der vilde drukne sig eller gaa i Kloster, hvis din Mor sagde Nej. Nu holder det igen. Kom Gurli, hen og faa fat i Cyklerne ved Pakvognen. Det gaar for smaat dette her. Vi har ikke Tid til at rejse med Toget.

4. Akt: IV

VAANING²⁷ PAA AHL HEDE

En Stue. Johan i Forgrunden sidder sammensunken i en dyb Klapstol. Det banker et Par Gange paa Døren i Baggrunden. Da ingen svarer, aabner

- (238) Gunner: Der er ingen herinde.
- (239) Gurli: (*ind*) Sikke ærgerligt. Saa er han ikke hjemme.
- (240) Gunner: Ja, sikke ærgerligt. Saa maa vi paa Farten igen.
- (241) Gurli: Lad os sætte os lidt og puste. Det er vel nok skrappt at cykle ad de Stier i Lyngen i alt det løse Sand.
- (242) Gunner: Jamen vi har over 2 Mil tilbage til en Kro, og der er ikke alt for længe til, det kan begynde at mørkne. Naa, skulde galt være, kan vi saamænd nok faa Lov at sove i Laden paa Gaarden, vi kom forbi et Kvarters Vej herfra.
- (243) Gurli: Det vilde da ogsaa være spændende at sove i en Lade. Der kan komme Rotter og Bisser og Tyve og Tatere²⁸ og andre vilde Dyr. Ærlig talt, jeg længes efter at opleve lidt uhyggeligt. Danmark er nu en haabløs Idyl. — Uh!
- (244) Gunner: Hvad er der dog, Gurli!
- (245) Gurli: Lad os løbe! Derhenne i Stolen — — —!

²⁶*Ahl Hede*: Ordet "ahl" (ældredansk "aluær") er en betegnelse for forskellige hårde jordlag, især om en brun stenart, der ligger i ringe dybde under jordens overflade og ofte bruges i forbindelse med steder, hvor muldlaget er tyndt, fx på heder. [ODS]

²⁷*Vaaning*: Jf. bl.a. det oldnordiske "una" (være tilfreds, slå sig til ro, forblive på et sted) eller det tyske "Wohnung". Ordet betegner i almindelighed et sted, der tjener til beboelse, en bolig eller et hus. [ODS]

²⁸*Tatere*: Middelnedertysk ord for sigøjner - særligt for danske forhold ogsaa betegnelse for natmand, keltring og rakker samt undertiden brugt som blot nedsættende betegnelse. [ODS]

- (246) Gunner: Hvad er det her? Gamle Johan er blevet syg. Han er ikke død. Han puster. Vi maa have Bud efter Folk. Lagde du Mærke til, der var Telefon henne i Gaarden?
- (247) Gurli: Ja, maaske. Jeg ved det ikke,
- (248) Gunner: Det var der altsaa. Vil du blive ved ham? Eller vil du cykle til Telefonen og faa fat i en Læge?
- (249) Gurli: Saa vil jeg helst cykle. Skønt — Solen er ved at gaa ned. Og et fremmed Land —! Hvor er det dog paa eengang uhyggeligt altsammen.
- (250) Gunner: Du kan nemt naa at være tilbage, inden det bliver mørkt.
- (251) Gurli: Her er et vaadt Klæde. Prøv at bade hans Pande med det. Saa stikker jeg af. Hav det godt saa længe! Du kan tro, jeg skynder mig! (*Ud.*)
- (252) Johan: (*vaagner, idet Gunner bader ham*) Hvem er det? Er det den unge Doktor?
- (253) Gunner: Det kan godt være, det er.
- (254) Johan: Mange, mange Tak skal De have, Brandt. De maa undskylde, jeg blev sløj. Jeg vil saa nødig forvolde Ulejlighed. Men jeg mærkede nok i Morges —. Men saa var der et Par Sko, jeg mente, jeg skulde have færdig først.
- (255) Gunner: Har der ikke været nogen hos Dem i Dag?
- (256) Johan: Der kommer jo ikke saa mange her. Det er mest, naar de har en Støvle eller en Træsko, de skal have standet²⁹. Det Gummi, det Gummi, det har saadan slaet Træskoene ud! Næ, her har ingen været den sidste Uge. Jeg skal visst ogsaa snart til at rejse. Men hun har da ikke været her endnu.
- (257) Gunner: Hvad er det for en „hun”, De tænker paa?
- (258) Johan: Aah, det er en Dame, der kommer her engang imellem, en fornem Dame.
- (259) Gunner: Kommer der en fornem Dame helt herud?
- (260) Johan: Det kan De tro, der gør, Brandt! Hun har haft sin Gang her i alle de 20 Aar, jeg har boet her. Hun er kommet, naar jeg er syg, og naar jeg er rask, naar jeg er glad, og naar jeg er trist, ja, hun er saamænd, ok Gud, ja!
- (261) Gunner: Hvad hedder den Dame?
- (262) Johan: Ja, det er ikke saadan helt virkeligt. Men lige inden jeg skal dø, da vil hun komme her rigtigt og gøre saadan hen over min Pande og saa sige: det er godt, Johan.
- (263) Gunner: Hvor kender De hende fra?
- (264) Johan: Ok, det er en gammel Historie, helt fra den Gang jeg tjente hos Assessórens³⁰. Jeg havde jo et strengt Sind som ung, ja, det er da visst. Mette hun tog jo en anden, skønt hun havde været sammen med mig først. Jeg var jo bare en sølle Daglejer³¹,

²⁹ *standet*: Kommer af det tyske ”stand” og bruges især på jysk om det at gøre i stand, at ordne eller reparere. [ODS]

³⁰ *Assessórens*: Latinsk ord (bi-sidder) for medlem af en af flere dommere bestående ret, en meddommer. [ODS]

³¹ *Daglejer*: Person, der går på dagleje - især om gifte og bosatte landarbejdere. ”Dagleje” betegner et tjenesteforhold, hvorved der mod dagløn (eller paa akkord) ydes legemligt arbejde i en eller flere dage. [ODS]

og Knud var Sognefogedens Søn. Saa tog jeg jo væk fra det hele, ind til København, blev Havekarl hos Assessóren. Saa hørte jeg derinde: nu skulde de giftes. Jeg sagde til mig selv: du tager hjem en Omgang og stikker Ild paa Gaarden, og brænder han ikke inde, vil du staa udenfor med en Økse.

(265) Gunner: Saa saa, Johan! De har ikke godt af at rippe op i alt det gamle. Sikke smukke Blomster, De har i Vinduet!

(266) Johan: Dagen før Baaden gik, var der Selskab hos Assessórens. Mange skønne unge Kvinder kom der, men jeg saa dem ikke, jeg tænkte jo bare paa Mette. Men der var en, hun var saa meget helt dejlig, hun lignede ikke Mette, men jeg syntes, hun ligesom var Mette alligevel, og saa blev jeg ond paa hende, ond paa dem allesammen, jeg vilde stikke Ild paa Trappegangen, naar de var ovenpaa for at drikke Kaffe, hvad skulde de rende her og fjase³² og være lystige for? Jeg stod og lurede ude i Haven, da saa jeg gennem et Vindue, hun stod i en Stue alene med en ung Officer, han tog om hende og bøjede hende bag over, hendes hvide Kjole kom for nær til et af de levende Lys, jeg sprang ind gennem Vinduet og slukkede Ilden, før hun endnu havde faaet Tid til rigtig at blive forskrækket. Og da var det, det skete, Brandt. Jeg begriber ikke, hvor hun kendte mit Navn fra, men jeg stod jo der og var bleven lidt sveden om Grabberne, og saa gjorde hun saadan hen over min Pande, og saa sagde hun: det var godt, Johan. Lige de Ord sagde hun til mig: det var godt, Johan.

(267) Gunner: Og hvad saa?

(268) Johan: Ja, saa er der jo ikke mer. Jeg tog hjem igen her til Sognet, fik købt det her bitte Hus og blev saadan Nabo til Mette. Og de har været flinke ved mig, det er da visst, de har! De har ladet mig sy Sko til alle deres Børn, lige indtil de blev voksne. Og jeg er jo slet ikke lært. Tænk, alle Sognefogedens Børn, 2 Dreng og 3 Piger — og nu til Høst skal den sidste — de har allesammen staaet paa Kirkegulvet i mine Sko! Tag mig lige — ja Tak — og Rispen³³ ogsaa! Jeg vilde da saa gerne, at Hansigne ogsaa — ja, hun hedder Hansigne, den sidste — — er den ikke helt pæn?

(269) Gunner: Det er den da rigtignok.

(270) Johan: Dem, man køber færdig, kan en anden en jo ikke hamle op med. Men er den ikke helt pæn, naar De betænker, at den er lavet af mig! Og saa er den solid! Se her, dobbelt Saal! Føl op under Svangen! Se her fortil!

(271) Gunner: Javisst! Baade smuk og solid! De har været en lykkelig Mand, Johan!

(272) Johan: Det har jeg, Brandt. Jeg kunde nok blive trist tilpas ogsaa, men saa gik jeg udenfor. For siden den Dag hos Assessóren har jeg haft saadan et blødt Sind. Vi Bønder, vi plejer jo ikke at kunne se, hvad der er kønt ude ved os. Det kunde jeg heller ikke før. Men nu — naar Hjejlen³⁴ kaldte, eller naar Lyngen stod Blomst, og

³²*fjase*: Et gammelt dagligdags udtryk for det at spøge på en utidig og indholdsløs måde, synonymt med fjante eller pjanke. [ODS]

³³*Rispen*: Ældre nydansk ord for beget skomagertråd, dvs. at tråden er behandlet med beg, det sorte eller brune, klæbrige stof, som fås ved kogning (destillering) af tjære. [ODS]

³⁴*Hjejlen*: Lille fugl med kort næb, korte ben og en gylden fjerdragt. [DSD]

Lokemanden³⁵ saaede sin Sæd mellem Bakkerne, det var lige som en strøg mig hen over Panden og sagde: det er godt, Johan! Og om Aftenen, naar jeg sad her og læste

(273) Gunner: Kan De ogsaa faa Bøger herud?

(274) Johan: Jeg har bare to, det er Bibelen og Salmebogen. Og saa køber jeg hvert Aar Almanakken³⁶. Den koster 35 Øre, og det er jo mange Penge, men saa staar der ogsaa alting i den, om Sol og Maane og Markeder.

(275) Gunner: Skal jeg ikke tage Skoen?

(276) Johan: Nej, den skal gøres færdig, den skal — aah, det klemmer for Brystet, den skal gøres færdig, hun maa være her snart. Aah, det var — undskyld, jeg gør Dem Ulejlighed — men det var — Salmebogen — derhenne paa Hylden — mange Tak — ja, og saa Brillerne — paa Krogen i Vinduet — jeg siger saa mange Tak.

Kom i den sidste Nattevagt^a,
i en af mine kæres Dragt
og sæt dig ved min Side ...

^a*Kom i den sidste Nattevagt*: Begyndelsen af 6. strofe af N.F.S. Grundtvigs "At sige Verden Ret farvel" (1843 og 1845). Grundtvig bruger ordet "nattevagt" overført i betydningen "i ens sidste timer". Strofen slutter således:

"og tal med mig, som ven med ven, om, hvor vi snart skal ses igen og glemme al vor kvide!" [DDSO]

Aah ja. Aah ja! (*Sidder lidt stille, famler atter efter Skoen og faar den fat.*) — Tror De ikke snart, hun kan være her, Brandt?

(277) Gunner: Jo, det haaber jeg næsten.

(278) Johan: Haaber! Haaber? Næsten!! Hvordan er det, De siger det. Lyver De for mig?

(279) Gunner: Saa, saa! Bliv nu siddende, Johan!

(280) Johan: Hvem er De? De er jo ikke Doktoren? Hvad er det, De sidder og vil bilde mig ind? Tror De ikke, jeg ved, det er Løgn det hele? Hun kommer ikke, det er Digt og Løgn. Jeg har snydt mig selv for Livet, jeg har været et Skrog og et Pjok. Aah, at jeg ikke gjorde det! At jeg ikke gjorde det! Nu fortryder jeg, at jeg ikke gjorde det. Men det kan naas endnu, væk med den Sko, jeg vil op, det kan naas endnu, Øksen i Nakken paa ham, og Ild i alle 4 Længer, Ild, der slaar op mod Himlen, Ild, Ild — —

(281) Gurli: (*ind*) Nu kommer Lægen straks.

(282) Johan: Der er hun jo! Milde Herre Frelser, der er hun jo! Du kommer alligevel, saa er det da dig, helt virkeligt dig!

(283) Gunner: (*hvisker*) Lad, som du kender ham!

³⁵*Lokemanden saaede sin Sæd*: Betegner et naturfænomen bestående af lysflimmer eller luftens flimrende bevægelse på varme sommerdage. Henvisningen til "Løke" skyldes en tvivlsom identificering med den oldnordiske mytologis Løke-skikkelse. [ODS]

³⁶*Almanakken*: En kalender, der indeholder oplysninger om årets fest- og helligdage, solens og månens op- og nedgang m. m. [ODS]

- (284) Gurli: Ja, nu kommer jeg, Johan.
- (285) Johan: Det er jo dig selv! Saa ung og saa skøn! Jeg vidste det nok, du bliver ikke aflægs³⁷ som alle vi andre. Aah, Tak, at du kom, saa jeg ret kan faa sagt dig, hvor rigt og skjønt du har gjort Livet for mig.
- (286) Gurli: (*stryger ham over Panden*) Det er godt, Johan!
- (287) Johan: Hører De, Brandt? — Ja, saadan er det: det er godt, det er altsammen godt.

5. Akt: V

HØSTAKKE VED EN AA

Stjernenat i Jylland.

- (288) Gurli: (*efter lang Stilhed*) Tænk, at han døde saa smukt! Det er først den anden, jeg har set død. Mor hun saa bare saa stille ud. Men, Johan — — aldrig har jeg set nogen levende have saadan et Udtryk af Lykke som denne gamle fattige døde Mand.
- (289) Gunner: Nej!
- (290) Gurli: Og Mor staar jo for mig nu i et Lys som en ren Engel.
- (291) Gunner: Det har hun ogsaa været, saadan som du ligner hende.
- (292) Gurli: Gunner, jeg synes, i Nat alt er vidunderligt. Synes du ikke ogsaa?
- (293) Gunner: Jo, Luften er meget stærkere her i Jylland end hjemme.
- (294) Gurli: Aah, du med din Luft! Nej, Duften, du. Og jeg har aldrig prøvet at overnatte i en Høstak før. En Høstak, det er bestemt den bedste af alle Vorherres Opfindelser.
- (295) Gunner: Ja, naar der er Adgang til at sove i den sammen med mig. For det er da nok alligevel det bedste af det bedste?
- (296) Gurli: Du, Gunner, skal jeg fortælle dig noget?
- (297) Gunner: Kun, hvis det er noget godt.
- (298) Gurli: Jeg elsker dig.
- (299) Gunner: Det er da Løgn vel.
- (300) Gurli: Din dumme Dreng, din dumme, indbildske Dreng, du tror, det er sandt.
- (301) Gunner: Hov, hov, nu er det dig, der skal have Kyssekort.
- (302) Gurli: Tror du virkelig, at ham Stationsforstanderen i Morgen ogsaa har bevaret sin Følelse for Mor hele Livet?

³⁷ *aflægs*: Ældre nydansk ord, der betegner en stærkt svækket person som følge af alderdom - en udslidt eller udlevet person. [ODS]

- (303) Gunner: Han truede hende jo med at tage sig af Dage eller gaa i Kloster. Da han sidder som Forstander i Farcerup nu, er der jo en viss Sandsynlighed for, at han ikke har begaaet Selvmord dengang, men valgt denne mere praktiske Maade at blive sin egen Banemand³⁸ paa.
- (304) Gurli: Du skal se, han har omdannet Stationen til et Kloster. Tænk, at I Mænd kan elske saa dybt og saa længe! Har du set Stjernerne, Gunner?
- (305) Gunner: Ja, de er ligesom — —
- (306) Gurli: De er ikke Spor ligesom. Ti nu stille med det! De er bare til. Det er det hele. Og hvor er det dejligt! Skal jeg fortælle dig noget, Gunner?
- (307) Gunner: Hvad er det?
- (308) Gurli: Det er, at jeg elsker dig. Næh, den første Bryllupsrejse, jeg mener første Gang man er gift, det er og bliver nu den bedste, det er jeg sikker paa —
- (309) Gunner: Hold din Bøtte.
- (310) Gurli: At ligge i en Høstak sammen med en, man holder af — at blive alt for varm og at have Duggen til at svale sig! Er det Høstakke, alle de Tempelkupler der?
- (311) Gunner: Ja, det er det. Men dem kan vi nu ikke naa at indvie allesammen.
- (312) Gurli: Hvorfor ikke?
- (313) Gunner: For de bliver sikkert kørt ind i Laden i Morgen af Bondemanden.
- (314) Gurli: Aah, det maa han ikke. Jeg vil blive her hele Sommeren. En ny Stak hver Nat. Jeg vil ligge mig igennem helt ned til Aaen. Hvor har Johan Ret: Det er altsammen godt. Hvor er her Fred! — Uh! Hvad var det? Naa, bare din Haand. Er det for Resten ikke herovre i Jylland, at der er Hugorme?
- (315) Gunner: Det kan du tro, det er. Rigtige Slangere. Med rigtig Gift i Tænderne.
- (316) Gurli: Hvorfor ødelægger man pludselig det hele med saadan en tosset Tanke? Nu tør jeg slet ikke være her. Lad os bryde op.
- (317) Gunner: Du ved da, de hører til oppe i Lyngen. Herved paa Engen kommer de slet ikke.
- (318) Gurli: Aldrig?
- (319) Gunner: Aldrig. Læg dig bare ned igen! Kom ind til mig!
- (320) Gurli: Hvor er du klog, Gunner! Hvor ved du saadan alting fra? — Men naar saa vi cykler oppe paa Hedevejene, hvad saa?
- (321) Gunner: Ja, saa kunde vi godt træffe paa dem ved en Omdrejning.
- (322) Gurli: Og hvad saa?
- (323) Gunner: Saa rejser de sig op og hvæser.
- (324) Gurli: Og naar vi saa stikker af, alt hvad vi kan?

³⁸*Banemand*: Ordet "bane" er beslægtet med det oldhøjtyske "bano" (død, fordærvelse) og betegner her en person, der volder en andens død, en drabsmand. [ODS]

- (325) Gunner: Saa sætter de bagefter. De bider sig selv i Halen og triller efter os som Tøndebaand med en frygtelig Fart.
- (326) Gurli: Gunner, Gunner, hvis nu en bider mig, saa bliver du Enkemand.
- (327) Gunner: Nej, for saa vil jeg fange den og lade den bide mig bagefter.
- (328) Gurli: Ih, hvor er det sødt af dig. — Skal jeg fortælle dig noget?
- (329) Gunner: Og det er, at du elsker mig.
- (330) Gurli: Hvordan kunde du gætte det?
- (331) Gunner: Jo-e.
- (332) Gurli: I Nat er jeg altsaa saa tosset, at jeg selv tror paa, at jeg aldrig har elsket nogen før dig og aldrig vil komme til at elske nogen anden. Og Løgn er begge Dele.
- (333) Gunner: Hvad siger du? Hvem har du elsket før mig?
- (334) Gurli: Ih, hvor var hun grim, hende i shorts, hende i Gaar paa Lillebæltsbroen med de lange Skanker.
- (335) Gunner: Sludder!
- (336) Gurli: At du gider se efter Girafben, undtagen naar der er 4 paa eengang, og det er ude hos Alving. Dær hører de hjemme. Men paa Lillebæltsbroen — hvor er shorts en modbydelig Mode!
- (337) Gunner: Du vilde jo selv have købt shorts i Odense. Der forbød jeg dig det. Det brugte vi hele Fyn til at skændes om.
- (338) Gurli: Ja Tak. Det var jo inden Lillebælt. Hvorfor kysser du mig ikke i Nat?
- (339) Gunner: Fordi jeg snart har slidt mit Kyssetøj op. Og den Tak, jeg faar, er, at du ligger her og siger, du har elsket nogen før mig.
- (340) Gurli: For Pokker, jeg siger jo netop, at i Nat har jeg ikke. — Vær nu en god Dreng og syng en af dine smaa Sange for mig. Saa vil jeg putte mig helt ind til dig og ligge og kigge op i Himlen.
- (341) Gunner: (*faar et Spilleinstrument frem og synger*) Men saa maa du heller ikke have holdt af nogen før mig. Det maa du love mig.
- (342) Gurli: Aldrig. Paa Ære. Aldrig!
- (343) Gunner:

Sæt Grammofonen i Staa, min Ven,
^astands Saxofonernes Klage.
 Nu vil vi spille paa Gige^b igen
 saa sødt som i gamle Dage.

^aSæt Grammofonen i staa min Ven: Sangene i "Puslespil" blev akkompagneret med melodier af Kai Normann Andersen - denne sang er den måske bedst kendte.

^bGige: Middelnedertysk ord for violin (tysk: "Geige") eller violinlignende strygeinstrument. [ODS]

Inde i Byen er alt lidt sært;
bedre til Landet at tage,
ud for at mærke, det dugger skært
og sødt som i gamle Dage.

Nattergalen han stemmer i
til sin forelskede Mage
samme velsignede Melodi
saa sødt som i gamle Dage.

Maanen maa uden elektrisk Strøm
endnu over Himlen age,
skinner for to, der gaar hen i Drøm,
saa sødt som i gamle Dage.

Vinden vover i Nattens Fred
næppe nok Aande at drage.
Stjernerne hvisker om Evighed
saa sødt som i gamle Dage.

Verden er knap saa forandret endda,
som nogle vil foredrage.
Han siger: Maa jeg? og hun siger: ja!
saa sødt som i gamle Dage.

(344) Gurli: Du, Gunner, nu sover jeg.

(345) Gunner: Det har jeg gjort længe.

(346) Gurli: Ogsaa mens du sang?

(347) Gunner: Jeg sang ikke, jeg snorkede.

(348) Gurli: Du er begyndt at snorke saa pænt, Gunner. Det er min Skyld. Vi to, vi kan vel nok — med Toget — Gift i Tænderne — og cykle — cykle — ind i Solnedgangen. (*Sover ind. Farer op med et landskabsexploderende Skrig.*)

(349) Gunner: Hahahahahahaha!

(350) Gurli: Var det dig, din Djævel! Ih, hvor mit Hjerte hamrer. Jeg var sikker paa, det var en Hugorm. Næh, min stakkels Hals. Dit onde Menneske! Nu flytter jeg hen i en anden Høstak.

(351) Gunner: Hvis saa dér er en rigtig Slange henne? Er det saa ikke bedre at nøjes med den falske her?

- (352) Gurli: Saa maa du sværge paa ikke at narre mig tiere med den væmmelige Pind; du maa ikke røre mig det mindste; jeg putter mig helt ind i dine Arme; og saa er det saa godt, der er Hugorme til, for saa skal du passe paa din stakkels lille, bange Pige.
- (353) Gunner: Ja, for i Nat er vi lykkelige og to. Men i Morgen vil vi kigge ind til Fortvivlelsen og Ensomheden, hvor han er flygtet ud —
- (354) Gurli: — — bare for at sidde et langt Liv og digte til den eneste ene —
- (355) Begge: — — *ene* — — — *ene* — — — *ene* — — —

6. Akt: VI

FARCERUP STATION

- (356) Stationsforstander Gimmerlam: (*sidder paa Kontoret, digtende med 4 Børn tumlende rundt om sig, Telegrafens tikkende og Ringeapparatet klemtende udenfor*)

Vor gode Brugsforening
vi alle højlig priser.
Den sælger alle mulige Ting
til alle mulige Priser.

- (357) Den ene Dreng: Hold Bøtte, Tøs, du er jo snottet i den ene Ende.
- (358) Den ene Pige: Naa ja. Hvad er du saa i den anden? (*Slagsmaal.*)
- (359) Gimmerlam: (*har set op med et distrairt Blik, — digter videre*)

Den vidner om en Samfundsaaand,
hvor alle alle hjælper,
og sælger bumbum Snørebaand —

og — og — og — hvad rimer paa hjælper? — ælper, bælper, cælper, dælper, vælper, rælper.

- (360) Ludovica Gimmerlam: (*ind slæbende paa en Balje*) Naa ja, som sædvanlig.
- (361) Gimmerlam: (*springer op*) Skal jeg hjælpe dig, Mor?
- (362) Fruen: Jeg hedder Ludovica.
- (363) Gimmerlam: Ja ja, skal jeg hjælpe dig, lille Ludovica?
- (364) Fruen: Hvad er det nu for noget Pøjt³⁹, du igen smører de gamle Fragtbrevsblanketter til med?
- (365) Gimmerlam: Jeg sad og skrev paa et lille Kærlighedsdigt til dig, min Ven.

³⁹Pøjt: Betegner noget dårligt eller værdiløst - ofte om åndelige og kunstneriske frembringelser. [ODS]

- (366) Fruen: Tak, jeg har fire Børn med dig allerede. Jeg har faaet Kærlighed nok pr. omgaaende. Jeg behøver den ikke paa Fragtbrev. — Signalet, Menneske!
- (367) Gimmerlam: Signalet? hvad? hvor?
- (368) Fruen: Skal du ikke have sat Signalet? De Breve kan du dog stemple bagefter. Det har ringet Afgang fra Døserup for over 5 Minutter siden.
- (369) Gimmerlam: Signalet — ja, sandelig. Tak skal du have. (*Ud.*)
- (370) Fruen: Kom her og faa tørt paa. Jeg har jo sat Potten herind. Og han har lovet at passe jer, mens jeg staar i Baljen. Hvad vil man ogsaa med jer Unger?
- (371) Poul: Ja, hvad vilde du med Far?
- (372) Fruen: Det maa du have Lov at sige, min Dreng. Det ved man aldrig før bagefter. Og saa ved man det slet ikke.
- (373) Gimmerlam: (*ind*) Saa er Signalet hejst, Mor.
- (374) Fruen: Jeg hedder Ludovica. Det var din første Kone, der hed Mor.
- (375) Gimmerlam: Om Forladelse, Mor — æh Ludovica. (*Gunner og Gurli er traadt ind.*)
- (376) Gunner: Undskyld, det er maaske Hr. Stationsforstander Gimmerlam⁴⁰.
- (377) Fruen: Ja, det er os.
- (378) Gunner: Aah, det var ikke andet end, at vi gerne vilde sende et anbefalet Brev.
- (379) Gimmerlam: Saa gerne. Maa jeg lige have Lov til at telegrafere færdig?
- (380) Fruen: Lad mig faa det. Ti stille, Unger. Til København — 65 Øre.
- (381) Gunner: Undskyld, er Fruen ikke gammel Københavner?
- (382) Fruen: Aldrig.
- (383) Gunner: Saa er det Hr. Gimmerlam, der har været i København i de unge Aar?
- (384) Ulla: Nu skal mig paa Hat.
- (385) Fruen: Barnet skal paa Hat, Gimmerlam. — Har De ikke lige Penge?
- (386) Gunner: Beklager meget, at jeg maa gøre Ulejlighed. — Hvordan er det, Hr. Gimmerlam, De har en Gang kendt en Frk. Ellinor Dagning?
- (387) Gimmerlam: Nej, det har jeg ikke, det har jeg ganske bestemt ikke.
- (388) Gurli: Jo, det maa De have gjort.
- (389) Gimmerlam: Aldrig. Slet ikke. Nej. Ellinor Dagning. Nej. Jeg har nok kendt en, der hed Dagning. Men han var en Herre. Han var ganske bestemt en Herre.
- (390) Gunner: Jeg ved da, at — — —
- (391) Gimmerlam: (*gør utallige Grimasser bag sin Kone*) Aldrig, siger jeg Dem. Det er udelukket.

⁴⁰*Gimmerlam*: Jf. ordet ”gimmer”, som betyder et ”års-(vinter-)gammelt dyr”. Ordet bruges ogsaa om får, der ikke har fået lam. Navnet er her et tegn på, at manden er et ”fårehoved”. [ODS]

- (392) Fruen: Det har han saamænd nok. Han har rendt med Alverden i sin Ungdom. Fruentimmer er jo saa fjollede. Hvert eneste Stykke Mandfolk er de ude efter, saa er det lige meget, hvor lille Stykket er. Værsgod, 9 Kr. 35 Øre tilbage. Jeg maa ned med Tøjet, inden Toget kommer. Du passer Børnene saa længe. (*Ud.*)
- (393) Gimmerlam: Ellinor Dagning — har *De* kendt hende?
- (394) Gurli: Hun var en Veninde af min Mor.
- (395) Gimmerlam: Men, var hun! Lad mig nu tænke mig om. Jo, det kan gerne være, der var en Ellinor, som var en Smule optaget af mig engang, hehe. Men — se, Mor her, hun kan ikke saa godt lide, der har været andre Kvinder i mit Liv.
- (396) Poul: Hun hedder Ludovica.
- (397) Gimmerlam: Ja, Tak, min Dreng. Mor hedder — aah undskyld, det er Telegrafan. Og de Breve skulde jeg jo — saa, Henrik, nu maa I forliges. Kan I ikke gaa ud lidt? — Naa, det kan I ikke. Hvad var *det*?
- (398) Gunner: Det var visst Telefonen, Hr. Stationsforstander.
- (399) Gimmerlam: Aah, mange Tak. Ja, Hallo. Goddag, Hr. Proprietær, nej, jeg kan ikke tjene Dem med, at „Expressen” er forsinket i Dag. Nej, for engangs Skyld ikke, ja, det er jo uheldigt. Hvad siger De? Tager De først hjemmefra nu? Saa maa jeg jo se at holde paa den et Par Minutter.
- (400) Gurli: Kan De huske den Aften, De friede til Frk. Dagning?
- (401) Gimmerlam: Friede? Jeg har skam aldrig friet. Men jeg kan huske hende paa, at jeg skrev et Digt til hende, jeg havde nemlig en lille Aare, den flyder for Resten endnu, jeg sad saamænd lige og digtede paa en Sang til et større lokalt Jubilæum. Og jeg skrev altsaa et Digt til denne Frk. Dagning, som jeg kan udenad endnu:

At skue den skælvende
Stjernes Skin,
det er som at skue
i Himlen ind.

- (402) Gimmerlam: Saadan noget skulde jo egentlig være udgivet.

Jeg ser i dit tindrende
Øjes Skær,
da aabner sig Himlen,
da er jeg der.

- (403) Ulla: (*paa Hatten*) Nu er jeg færdig, Far.

- (404) Gimmerlam: Det var godt, mit Barn. Nu skal jeg hjælpe dig. Jamen du har jo ramt ved Siden af. Hvad siger saa Mor?

- (405) Gurli: Hvorfor blev det saa ikke til noget med Frk. Dagning og Dem?

- (406) Gimmerlam: Jeg har altid haft svært ved at bestemme mig. Og der var ogsaa paa det Tidspunkt en anden Dame, som var en Del væk i mig; saa bestemte jeg mig altsaa for hende til sidst.
- (407) Poul: For hun vilde vel ikke have dig, hende, den første?
- (408) Gimmerlam: Kan I saa løbe lidt ud, lille Dreng. Naa, ikke. Jamen saa vær lidt stille. Det var ret. (*De laver et infernalsk Spektakel.*) Og jeg tror, jeg valgte rigtigt. Vi levede storartet sammen, til hun døde. Hun var saadan en —. Hys, nu kommer Ludovica.
- (409) Gunner: Deres anden Hustru maa da i hvert Fald vide, De har været gift før.
- (410) Gimmerlam: Der er 5 Børn af første Ægteskab, men jeg lader altid, som jeg har faaet dem med Ludovica, saa gaar det godt. Jo, jeg har haft to gode Koner, dygtige og kære begge to. — Vi snakker om Ægteskab. Jeg siger, vi to har det helt nyforlovet sammen. Ikke sandt, Mor?
- (411) Fruen: (*ind*) Jeg hedder Ludovica. — Nu kommer Toget. Kom med mig, Børn. (*De ud.*)
- (412) Gunner: Farvel, Hr. Stationsforstander. Vi skal videre paa Cyklen.
- (413) Gimmerlam: Ja, Farvel, Farvel!
- (414) Gurli: Farvel, Hr. Stationsforstander.
- (415) Gimmerlam: Ja, Farvel. (*De ud. Toget fløjter et Steds.*) Brevene, Brevene! Og min Frakke! Og min Kasket! Hvor er min Kasket? Poul, Ulla, Henrik, Mor, lille M — Ludovica, har I taget min Kasket? Har I ikke set min Kasket? I ved dog, Toget kan ikke afgaa uden Kasket. Det er Kasketten, der er Stationsforstander. Nej, ligger den der og flyder. (*Han tager den op fra en betænkelig Nærhed af Potten og ryster den.*) Men den maa paa! (*Han ud.*) Hr. Proprietær, De faar Billet i Toget. Skynd Dem bare. (*Toget kører frem og kører atter. Han vender tilbage, i Uniform og Kasket, pludselig helt flot at se paa.*) Ellinor? Hm?
- (416) Fruen: (*s Stemme*) Ind til Far igen, Unger. Nu er Toget gaaet.
- (417) Gimmerlam: (*affører sig Uniformen, Børnene vælter ind, Telegrafens tikker*)

I Brugsforenings Fællesbaand
hinanden alle hjælper
i smuk og praktisk Samfundsand
og fælper, skælper, stjælper, krstpjælper.

7. Akt: VII

HOS AMTMANDEN I MOSSBY

- (418) Fru Linde: Der er en Blomst tilbage endnu af Orkideen, du gav mig til min Fødselsdag.
- (419) Amtmand Linde: (*i Færd med at klæde sig om i Stuen ved Siden af*) Saa har Du sandelig været god ved den.
- (420) Fru Linde: Den er saa smuk, Laurids. Næsten smukkere endnu, end da du kom med den.
- (421) Linde: Virkelig!
- (422) Fru Linde: Jeg synes, paa en Maade er det gaaet lige saadan med os to: smukt har vi haft det sammen altid, men smukkest til sidst.
- (423) Linde: Der er noget om det, du.
- (424) Fru Linde: Det er dog visst sjældent her i Verden, at en Kvinde kan sige hen imod sit Livs Afslutning, at hendes Mand aldrig har haft Tanke for nogen anden end hende.
- (425) Linde: (*kommer ind i Aftensolen*) Godaften, min Ven.
- (426) Fru Linde: Godaften, Laurids.
- (427) Pigen: (*ind*) Der er et Par unge Mennesker, der gerne vilde hilse paa Amtmanden. Hr. og Fru Hansen.
- (428) Linde: Ja.
- (429) Fru Linde: Hvem kan det være?
- (430) Linde: Det drejer sig om en Ansættelse, skal du se. (*Fruen ud.*)
- (431) Gunner: (*ind med Gurli*) Undskyld, at vi ulejliger Hr. Amtmanden. Vi, min Kone og jeg, studerer saadan lidt i Smug gamle Sprog. Nu blev det fortalt os inde paa Universitetsbiblioteket, at Amtmanden herude i Mossby havde en af Nordens største Privatsamlinger af Oldægyptisk.
- (432) Linde: Oldægyptisk?
- (433) Gunner: Ja, det var Dr. phil. Tutan⁴¹, der opgav os — — —
- (434) Linde: Men, kære, unge Ven, det har jeg ikke Begreb om. Jeg vidste knap saa meget som, at de gamle Ægyptere kunde tale.
- (435) Gunner: Undskyld, saa beder vi meget undskyldte! — Saa maa Dr. Tutan have forvexlet — — — eller det er os, der tager fejl. Det var rigtignok meget kedeligt. Om Forladelse!
- (436) Linde: Bevare's! Bevare's!
- (437) Gurli: Farvel! og om Forladelse!
- (438) Linde: Gør ikke Spor! Bevare's! Jeg er ganske à votre service⁴². Men om de gode gamle Ægyptere ved jeg som sagt bogstavelig ikke andet, end at de bleve ej begravede, naar først de var kreperede, men de blev balsamerede.

⁴¹Dr. phil. Tutan: Sikkert et udslag af Munks humor, idet navnet må være udledt af den ægyptiske kong Tutankhamon (regerede 1333-1323 f.Kr.), hvis grav blev opdaget af den britiske ægyptolog Howard Carter i 1922. Carter udgav i årene 1923-1933 en populær fremstilling af sit fund i "The Tomb of Tut-Ankh-Amen", 1-3. [BOE]

⁴²à votre service: Fransk for "til Deres tjeneste".

- (439) Gunner: Ja, det forstaar vi saa.
- (440) Linde: Ja, var der mere?
- (441) Gurli: Nej, ikke noget videre. Uden, at jeg kommer i Tanker om, nu da vi er herovre, at saadan set kunde vi jo da bringe en Hilsen fra Mor, ja, hun er død nu. Men Mor talte saa tit om Amtmanden.
- (442) Linde: Om mig?
- (443) Gurli: Ja, Mors Ungpigenavn var Ellinor Dagning. Maaske Amtmanden husker? Ja, Folk siger, jeg ligner hende.
- (444) Linde: Næ se! Næ virkelig! Frk. Dagning! Siger Folk det? Saa hun saadan ud! Det kniber for mig at huske Ansigter. Alt andet husker jeg godt. Vil De ikke være venlig at tage Plads?
- (445) Gunner: Mange Tak. Vi skal visst — — —
- (446) Linde: Hvad har Deres Mor saa fortalt om mig?
- (447) Gurli: Ikke andet end, at — at De har talt sammen nogle Gange, og at De var en — ja, Mor sagde: en Adelsmand.
- (448) Linde: Saa? sagde hun det! hm! Ellinor Dagning! Og nu er hun død! — Gertrud, Gertrud! Kom lidt herind! Du skal hilse paa Hr. og Fru Hansen. Fru Hansen her er en Datter af — (*han tøver længe*), ja, lille Gertrud, af det eneste Sværmeri, jeg nogensinde har haft.
- (449) Fru Linde: Har *du* haft Sværmeri?
- (450) Linde: Maaske jeg snarere skulde sige: Forelskelse. Maaske endda snarere: Kærlighed!
- (451) Fru Linde: Men Laurids?
- (452) Linde: Jeg havde tænkt, jeg vilde taget denne Hemmelighed med mig i Graven. Men nu — dine Ord før — og saa dette Besøg lige efter — ja, nu vil jeg fortælle det, fortælle os alle fire en gammel Historie, jo, De skal høre den ogsaa; for jeg har aldrig faaet sagt Deres Mor Tak. Nu kan jeg ikke gøre det paa anden Maade end ved at fortælle hendes Datter dette Træk om hende. — Ser De, min Hustru og jeg har kendt hinanden fra Barnealderen, og vort Kammeratskab gled, da vi var naaet den modne Alder, næsten selvfølgelig, havde jeg nær sagt, over i Ægteskab.
- (453) Fru Linde: Herregud, hvad andet skulde det glide over i? Jeg var jo væk i dig fra den første Dag, du regnede mine Stykker for mig i Skolen.
- (454) Linde: Men jeg havde aldrig været væk i nogen, vidste ikke, hvordan det var „at være væk”. Og hvem andre var det saa rimeligere, jeg giftede mig med, end med min kære og smukke Kammerat? Alligevel var det ved at blive en Smule — embarrassant⁴³, at du holdt saa meget af mig. Men saa traf jeg Ellinor. 5 Maaneder efter vort Bryllup. Havde jeg truffet hende 5 Maaneder før, — saa —.

⁴³*embarrassant*: Fransk ord, som i denne sammenhæng betyder ”pinligt”. [ODS]

- (455) Fru Linde: Men det er umuligt.
- (456) Linde: Det varede ikke længe, inden det var saadan, at — ja, jeg kan visst anvende Udtrykket, at Luften begyndte at gløde, naar vi mødtes. Men der skete ikke noget imellem os, blev ikke vekslet et utilbørligt Ord. Før en Aften vi var blevet ene tilbage i Ministeriet, hvor jeg dengang var ansat, og hvor hun havde henvendt sig til Ministeren i et eller andet Ærinde — — —
- (457) Fru Linde: Men Laurids, er dette noget at fortælle?
- (458) Linde: Da forglemte jeg mig selv. Jeg greb haardt om begge hendes Haanded, og idet jeg svælgede efter Vejret, saa jeg, at hendes Ansigt — det var, som der i det tændtes et straalende Lys.
- (459) Fru Linde: Og saa?
- (460) Linde: Saa snoede hun sine Hænder fri og greb om mine, saa jeg ikke kunde røre dem. Saa aandede hun et Kys paa min Pande og var løbet.
- (461) Fru Linde: Og saa?
- (462) Linde: Ja, derefter traf jeg hende aldrig igen.
- (463) Fru Linde: Og siden har du saa resigneret⁴⁴ — med mig?
- (464) Linde: Det var et underligt Kys, Gertrud. Jeg forstod, hvad det kostede hende at give mig det, og hvad det kostede hende ikke at give mig mere. Der var en Styrke i det, der gjorde ogsaa mig stærk. Men der var ogsaa noget andet i det Kys — det var, som om det ikke var Ellinor, der gav mig det, men Kvinden — det gjorde mig forelsket i Kvinden, og den Aften — ja, De er da gift, ikke sandt — ikke blot forlovet?
- (465) Gunner: Ja, vi er gift.
- (466) Linde: — den Aften var det, — *voici la vie mystérieuse*⁴⁵ — at vi to for første Gang rigtig fandt hinanden; da begyndte den Lykke, der lyser over os endnu, saa stærkt, selv nu da Solen er ved at gaa ned. Er du vred, Gertrud! Eller ked af det?
- (467) Fru Linde: Lille Frue, jeg har en Blomst her, det er den sidste af en hel Gren, men den er smuk endda.
- (468) Gurli: Ja, det er den rigtignok.
- (469) Fru Linde: Hvis De lægger den i fugtigt Mos, kan den holde sig. Vil De lægge den paa Deres Mors Grav fra Laurids og mig.
- (470) Gurli: (*nej*) Tak.
- (471) Linde: Ja, fra Gertrud og mig og hilse og sige Tak.
- (472) Gurli: Det skal vi. Kom, Gunner!
- (473) Gunner: Ja. Og vi siger Tak. (*De ud. Linde og hans Frue nikker til hinanden og rækker hinanden Haanden.*)

⁴⁴*resigneret*: Kommer af det latinske "resignare" og betyder at finde sig i sin skæbne, at slå sig til tåls. [ODS]

⁴⁵*voici la vie mystérieuse*: Fransk udtryk, som (ordret) betyder "her er det hemmelighedsfulde liv".

8. Akt: VIII

SMEDIE I ET HEDESOGN

46

- (474) Laust: (*i Døren*) Han tærsker⁴⁷ altid æ Sko af den fjermer⁴⁸ Bagben, saa a vil bede dig give ham en Par extra Spir⁴⁹. Og saa ved du jo, te han kan hitte paa at lange bagud. Nu har a varet dig ad, saa *sker* der noget, kommer du ingen Vej med din Erstatningskrav. Kom her, Trofast, læg dig her, gamle Savlehoved, til æ Smed faar æ Hingst gjort fodklar. (*Nu staar han bred og skrævende i Døren og syner Smeden, der høvler og hamrer udenfor:*) Hvad Dunderen er den af, Mads Hus? Skal du ogg til Mester i Dag?
- (475) Mads: (*lille spids Husmand*) Ja, men det er ikke med æ Hingst, Laust, hehehe; det er min gamle Stap Le⁵⁰, a har faaet standet ved æ Smed; nu skal vi jo snart til at kildre æ Rug⁵¹. (*Han finder sin Le frem, mønstrer det reparerede Sted, klapper den, føler paa dens Skarphed og er lykkelig ved den.*)
- (476) Laust: A har en god brugt Mejemaskine, som a ikke har behov længer, nu a har anskaffet mig Binder⁵² (*stopper sin Pibe.*) Den skulde du tage og købe af mig i Stedet for den forslidte Brødkniv der.
- (477) Mads: Nej, nej, Ko's dog, nej, det har a ikke Raad til. Nej, den har a været tjent med alle mine Dage, og den har været tjent med mig.
- (478) Laust: Jamen, al den Hede, du har brækket⁵³, Mads Hus! du har alt for meget Terræn nu, til du kan overkomme at gaa og g nubbe æ Korn af med en Fil.
- (479) Mads: Det er ingen Fil.
- (480) Laust: Ja, ja, ja, godt Ord igen, saa med en Barberblad da. A kan *vel* se, den er skarp. Men *vil* du ikke handle, saa *skal* du ikke handle.

⁴⁶*Hedesogn*: I dette særlige Munkske Hedesogn tales der med vestjysk dialekt, hvilket bl.a. betyder, at der siges "a" i stedet for "jeg", "æ" i stedet for bestemthedsendelse ved substantiver, "te" i stedet for konjunktionalt "at", "ogg" i stedet for "også", "dem" (2. person akkusativ) i stedet for "de" (2. person nominativ) dertil har substantiverne kun fælleskøn (fx en kreatur). [JO]

⁴⁷*tærsker*: Betyder at hesten slår eller sparker sin egen sko af. [ODS]

⁴⁸*fjermer*: Sammensat ord af det oldnordiske "fjar" (fjært) og "meir(r)" (mere) og betegner i denne sammenhæng det bagben af hesten, som er længst væk fra kusken eller føreren. [ODS]

⁴⁹*Spir*: Et stort, ofte håndsmedet, søm. [ODS]

⁵⁰*Stap Le*: Kan betyde "stav-le".

⁵¹*kildre æ Rug*: Humoristisk udtryk for det at høste med le.

⁵²*Binder*: Høsten var en fysisk meget hård og arbejdskrævende del af datidens landbrugsarbejde. Det manuelle arbejde blev efterhånden overtaget af hestetrukne mejemaskiner: slåmaskinen (Cyrus McCormick) og selvaflæggeren fra omkring midten af 1800-tallet og selvbinderen fra begyndelsen af 1900-tallet. Mejetærskeren blev opfundet i 1834 af Hiram Moore, men fik først udbredelse i Danmark efter 2. Verdenskrig, hvor den på blot 20 år næsten helt fortrængte selvbinderen. [DSD]

⁵³*brækket*: Ordet bruges her om pløjning eller brydning af jord, der ikke før har været bearbejdet. [ODS]

- (481) Mads: Giver du en Pris⁵⁴?
- (482) Laust: Du kan købe æ Pibe. Den er ny, men a har ryget den til.
- (483) Mads: Nej, nej, a ryger ikke mer, a har lagt det af, a nøjes med at tygge æ Tobak, naar dem andre har ryget den.
- (484) Laust: Hvad Pokkern, er der da slet ikke noget, a kan sælge dig i Dag? — Her har du din Pris. (*Byder af en Æske Pibeudkras. Mads forsyner sig og savler af Velvære.*)
- (485) Mads: (*opstrammet af Prisen*) Nej, vi mangler ingenting ude ved os.
- (486) Laust: Har Karoline nogen Kyllinger i Aar? A ved, du satte Høsehus op i Fjor.
- (487) Mads: Det gaar saa rivepivegal med dem Kyllinger. Æ Ræv har Unger ude i æ Hedebakker, og han er ful til at tolde af dem⁵⁵. Han er saa forsulten, te han springer over æ Traad selv ved højlys Dag. Vi kan ikke holde ham fra æ Dør. Det er lige godt sær, hvad Herren har skabt saadan en *Kretur* til.
- (488) Laust: Saa skal a sige dig noget, Mads, saa har du lige bestemt Brug for en god og paalidelig Hund som Trofast der til at binde ved æ Laage. Han er over den Alder, hvor han river i Stykker, han render ikke i By, han bider ikke æ Børn, og han skal nok holde æ Rovtyske⁵⁶ fra æ Gaard. Kom med en Bud!
- (489) Mads: Ja, ja, det var kanske ikke saa towle⁵⁷. Det kan være, det kunde betale sig. Hvor meget kunde du misbruge en fattig Mand til at gaa hen og forlange?
- (490) Laust: Ham skal du ikke give noget for. En Femmer vil gøre meget ved det.
- (491) Mads: A vil give en Daler.
- (492) Laust: Er du rigtig⁵⁸? En Daler for Trofast! en Hund, a har haft om mig Dag og Nat den sidste halve Snes Aar.
- (493) Mads: Saa vil a kun give en halv.
- (494) Laust: (*har brændt sig*) Ingen skal sige om Laust Boun, te a er fedtet; du faar ham for 4 Kroner. Kom saa.
- (495) Mads: A staar ved en Daler. Og den falder kontant.
- (496) Laust: Saa beholder a min Hund. Hvad, Trofast, saa bliver vi to tilsammen? Det er ogg det mest ræsonnable⁵⁹. Saadan tro gamle Venner som vi to! — Saa snakker vi

⁵⁴*Pris*: Munk bruger her humoristisk ordet med dobbelt betydning: Dels den værdi i penge, der fordres som betaling for varer, dels en mængde eller dosis af noget, fx snustobak, som tages på en gang med tommel-, pege- og langfinger. [ODS]

⁵⁵*ful til at tolde af dem*: Ordet "ful" bruges her til at forklare, at ræven er ond eller særligt slem til at gøre indhug i Mads' hønsebestand. Ordet "tolde" (som egentlig betyder at belægge med told) bruges her spøgefuldt for at rapse. [ODS]

⁵⁶*Rovtyske*: Må være en særlig variant af "utyske", men bruges her i betydningen "skadeligt dyr", hvilket understreges ved sammensætningen med "rov". [ODS]

⁵⁷*towle*: Jysk dialekt for "tåbeligt".

⁵⁸*Er du rigtig*: Laust spørger til om Mads er ved sin fulde forstand, normal - rigtig i hovedet. [ODS]

⁵⁹*ræsonnable*: Fransk ord "raisonnable", som kommer af det latinske "ratio" (fornuft-grund) og betegner i denne sammenhæng, hvad der er rimeligt og fornuftigt. [ODS]

ikke mere om den Ting. — Hvad tykkes du om æ Valg, Mads? A siger, det bliver aldrig godt her i æ Land, før vi faar en Hitler⁶⁰ her ogg.

(497) Mads: (*usikker*) Kunde vi saa ikke bruge ham, der er?

(498) Laust: Hvad? Er du fra den bitte Forstand, du har? Ham, der er, han er jo Tysker. Nej, i Danmark skal vi have en Dansker til Hitler. — Vil du have ham for 3 ½ ?

(499) Mads: (*har pludselig Raad til at overhøre*) Og hvad skulde vi saa med ham?

(500) Laust: Ham skulde vi Dunderen hule mig have til at bringe Orden i æ Sager og sætte Skik paa æ Ting. Først og fremmest skal æ Bønder have deres Skatter sat ned. Og alle dem, der vil sætte Splid i æ Befolkning, skal lære at holde deres Kæft. Og dem her Københavnerne skal vi have jaget ud paa æ Land til at bestille noget for vi andre i Stedet for, te de sidder derinde og danderer⁶¹ dem paa Værtshuse og smider deres Penge ud paa Teatre og Skidt. 8 Timers Fritid og 8 Timers Søvn — det har a hulerne ikke kendt til, siden a laa ved æ Patte.

(501) Mads: A tykkes nu, æ Københavnerne — ja, for en anden En har jo ogg tjent æ Konge i hans egen By.

(502) Laust: A var Husar. Det var Dage, du. Ja, og Nætter med! Hahaha!

(503) Mads: Hehehe! (*Hans Øjne straalere ved Mindet om den Tids vilde Udskejelser, som for hans Vedkommende bestod i, at han en Aften vovede sig midt gennem Holmensgade⁶² med Øjnene stive af Rædsel i Hovedet uden at turde se hverken til højre eller venstre.*)

(504) Laust: Men æ Københavnerne, de er saa fuldstændig uden Moral, saa de ikke ved deres levende Raad, hvad de skal fordrive æ Tid med. Har du hørt om ham, æ Skomagersærpling ovre paa Ahl Hede?

(505) Mads: Nej, hvad er der med ham?

(506) Laust: Vil du have æ Hund? Du faar ham for 3 Kroner. Og saa siger vi det ikke til nogen Mors Sjæl. For a vil ikke være til Grin i æ Sogn.

(507) Mads: A tykkes⁶³, æ Daler — — —

⁶⁰*Hitler*: Adolf Hilter (1889-1945) - østrisk født tysk politiker, der i 1921 blev leder af nazistpartiet NSDAP, som han i løbet af de næste godt 10 år forvandlede til Tysklands største parti. Ved valget i 1933 blev Hitler rigskansler og kort tid efter indførte han det nationalsocialistiske diktatur. Fra 1937 begyndte han at arbejde målbevidst mod en erobningskrig - en krig, der begyndte med Tysklands invasion af Polen d. 1. september 1939 og udløste 2. Verdenskrig. Hitler havde dog udviklet og skildret sine ideologiske standpunkter - herunder nationalistiske, antimarxistiske og antisemitiske anskuelser - flere år forinden i værket "Mein Kampf" (1927). [DSD]

⁶¹*danderer*: Kommer af det franske "dandiner" (slingre, dingle - afledt af lyden af en klokke "dang-ding"), men er også blevet påvirket af det engelske "dandy" (elegant mandsperson i moderne klæder, en modeherre. På dansk betegner ordet at drive af sted på en skødesløs og overlegen måde samt at optræde overlegent og flot. [ODS]

⁶²*Holmensgade*: Gaden Bremerholm var indtil 1930 en snæver smøge, berygtet for prostitution. Oprindeligt hed den Ulkestræde, senere Ulkegade, men i 1823 ønskede beboerne i den fine ende ved Holmens Kanal navneforandring, dog således at den berygtede ende op imod Lille Kongens-gade bevarede det gamle navn. Navneændringen modsatte Frederik 6. sig dog, og hele gaden kom til at hedde Holmensgade, men da dette navn også hurtigt blev berygtet, fremkom der i 1839 igen ønsker om et nyt navn - forgæves - og gaden hed Holmensgade frem til 1932. [KHN]

⁶³*tykkes*: Betyder i denne sammenhæng at skønne, finde, mene eller synes. Ordet bruges næsten udelukkende i arkaisk og dialektal sammenhæng. [ODS]

- (508) Laust: 3 Kroner! Kom saa!
- (509) Mads: (*ynkelig*) Det er en hel Dagløn for mig, Laust. En hel Dagløn.
- (510) Laust: To Hønekyllinger, naar de er voxen, det er 6 Kroner. Dem bevarer han æ Liv allerede den første Dag. Allerede den første Dag har han tjent sig selv ind og givet Gevinst paa 100 pCt.
- (511) Mads: Hvad var det med æ Lappeskomager i Ahl?
- (512) Laust: Laust Boun plejer ellers ikke at lade sig prutte. Men ved det vi har været Sognefæller fra Barndommen af — 3 ½, og saa Gud straffe mig, om du faar ham en Øre under.
- (513) Mads: A vil — a vil — a vil give 3 ¼, men saa vil a have æ Historie om „Det er godt, Johan”, den vil a have med.
- (514) Laust: 3 ½.
- (515) Mads: Nej, saa gaar a med min Hjølle⁶⁴.
- (516) Laust: Vil du staa dig selv i æ Lys, saa du om det!
- (517) Mads: Ja, ja, da. (*Ud.*)
- (518) Laust: (*ser arrigt hen til Hunden*) Hæ! gamle Lispund Asthma⁶⁵! (*Fløjter ærgerlig.*)
- (519) Mads: (*tilbage*) A vil give 2.25 og saa ½-Dags Arbejde i æ Høst. Men det er for æ Historie sin Skyld⁶⁶.
- (520) Laust: Æ Hund er din. (*Og de to Mænd ryster Hænder, som Stanley og Livingstone⁶⁷ burde have gjort det.*)
- (521) Laust: (*befriet ved at kunne faa Lov at fortælle*) Jo, ser du, ham, æ Lappeskomager Det-er-godt-Johan, han er død.
- (522) Mads: Hvad er han? Aah endda! Ja, Herrens Kald vil jo komme til os alle, hver og en. Det har da ikke staaen i æ Avis?
- (523) Laust: Nej, den Udgift har æ Sogneraad sparet sig. Men nu skal du høre, hvordan det spændte af. (*Tobaksudkradset op, begge smager og spytter pyramidalsk⁶⁸.*) Denne hersens Stodder — hvem skulde have troet det om ham — han skal dundre mig engang i sin Ungdom have haft Held til at kæresterere noget med en fin Dame. Kan du huske, der var en Kammerraad — hvad hed han nu, det var noget i Retning af

⁶⁴*Hjølle*: Ældre nydansk ord, især brugt i jysk dialekt, som egentlig betegner en le til at slå græs (hø) med (modsat en mejele), men som også bruges om en le i al almindelighed. [ODS]

⁶⁵*gamle Lispund Asthma*: Særligt udtryk, der betyder, at hunden er gammel og har svært ved at trække vejret (puster). [ODS]

⁶⁶*for æ Historie sin Skyld*: Særlig vestjysk form for genitiv: for historiens skyld.

⁶⁷*Stanley og Livingstone*: Henry Morton Stanley (1841-1904), britisk-amerikanske journalist ved New York Herald, der blev verdenskendt, da han som Afrika-korrespondent fandt den forsvundne skotske missionær og opdagelsesrejsende David Livingstone (1813-1873) i Ujiji ved Tanganyikasøen i 1871 og mødte ham med de berømte ord: ”Dr. Livingstone, I presume?”. [BOE & DSD]

⁶⁸*pyramidalsk*: Kommer af det middelalderlatinske ”pyramidalis” og bruges her overført i betydningen ”ud over det sædvanlige mht. størrelse og omfang”. [ODS]

ham æ Ridefoged, vi har nu, ham den røde med æ Skæg, Stauning⁶⁹ — han hed Dagning, æ Kammerraad — (*Smeden holder op med at pikke derude*) — han stod i æ Avis for at have given alle hans Penge bort saadan i Godgørenhed. Han var vel om sig for en Orden. Det var altsaa en Datter af ham. Hun er selv død, men hendes Datter igen blev gift nu for nys, og hun og hendes Mand finder paa at rejse rundt i æ Land og opsøger alle hendes Mor sin' gamle Kærester, for at føle dem paa æ Puls — hvad? har du hørt Mage? Har a saa ikke Ret i, te æ Københavnerne har ikke noget at tage sig til? A siger, det kunde Dunderen hule mig blive en skøn Menageri⁷⁰, om En kunde risikere Besøg af æ Børn af alle dem Piger, En af Vanvare er raget til at fingerere lidt ved en Strømpebaand paa.

(524) Mads: (*river sig i Armen*)

(525) Laust: Naa, men *Damen*, hun valser altsaa ind ad æ Dør i æ Hedehytte og just i den samme Stund, som Det-er-godt-Johan er syg og ved at smække a Pløkker sammen i æ Gab for sidste Gang, og hun ligner æ Mor saa meget, te den gamle tror, det er hende selv, der kommer efter ham i en Engels Skikkelse. Og i den Tro farer han saa til Himmels. Det er vel nok en Geschichte med Fér paa⁷¹, hva? Hahaha. (*Han standser midt i et Brøl af Grin, da Bifaldet udebliver.*) Ja, ikke? Hvad?

(526) Mads: Ja, der sker meget underlig i æ Liv med Beskærmelse⁷² og Varsler og Tilskikkelser⁷³. Saadan havde a engang en Faster, hun laa syg i Hobro. Saa var det en Aften, Karoline havde stillet en Kop hen til Varme med Hylde suppe til en af dem smaa, den havde Halssygen. Lige med-et revned æ Kop, og æ Supp' sprutted ned ad æ Kakkelovn, og i den selvsamme Øjeblik døde Faster Mette i Hobro. — Saadan er der saa meget.

(527) Laust: (*usikker ved den Vending, Sagen tager, og overhovedet overfor det Oversanselige*) Ja, jo saamænd! sikke endda!

(528) Mads: (*voxende ved at mærke sit Overtag*) For mig at tykkes da er der ligefrem noget skøn i, te æ gammel Skomager skulde lukke hans Øjne i den Øjeblik, da hans Ungdoms Elskede stod for ham. Det kan være, hun ogg virkelig var der. Det kan være, hun har modtagen ham deroppe, Laust.

(529) Laust: (*paa Gyngegrund*) Det kan være, ja. (*Famlende efter Proteststyrke.*) At sige da, hvis hun er deroppe. For dem her Københavnerne — — —

⁶⁹Stauning: Thorvald Stauning (1873-1942), statsminister i den første socialdemokratiske regering i Danmark (1924-1926 og igen i perioden 1929-1942). I 1935 vandt Stauning valget under det berømte slogan "Stauning eller Kaos" og satte ny rekord med 46,1% af stemmerne. [DSD]

⁷⁰Menageri: Fransk ord ("ménagerie"), der egentlig betegner en samling vilde dyr, som føres omkring og fremvises på markeder og lignende. [ODS]

⁷¹Geschichte med Fér paa: "Fér" kommer af det tyske "Feder" og betyder fjer, og her, hvor det kombineres med præpositionen "på", er der mulighed for et ordspil over "med en lille fjer på". [ODS]

⁷²Beskærmelse: Kommer af det middelnedertyske "beschermen" og bruges oftest, som her, i betydningen "beskyttelse" i religiøs forstand. [ODS]

⁷³Tilskikkelser: Betegner det forhold, at Gud eller skæbnen udsætter en for noget, især i form af modgang, prøvelse, sorg eller ulykke. [ODS]

- (530) Mads: Det er heller ikke alle ude fra æ Land, der langer⁷⁴ derop. Men a maa hjem til Karoline med æ Historie. Der har du dine Penge, Laust. Saa gaar a med min Le og min Hund. (*Ud. Hunden stritter noget imod.*)
- (531) Laust: Edme⁷⁵! Luserak! Helligpak! (*Driver rundt i Smedien.*) De skulde have, skulde de! (*Hugger med et Stykke Jern, og saa i Gulvet med det. — Smeden ind, gaar ham forbi uden et Ord, hen og trækker i Blæsebælgen og hamrer løs.*) Hvor meget skylder a dig for æ Sko?
- (532) Smeden: (*hamrer uden at svare*)
- (533) Laust: Naa, ja, gider du ikke lukke æ Mund op, lægger a en Tokrone her.
- (534) Smeden: Jeg skal have 10 Kroner.
- (535) Laust: 10 Kroner! For en Hestesko! Er du rigtig?
- (536) Smeden: Kan du huske, for 2 Aar siden, da havde de sat Hængelaas for Kreditten her. Hvor jeg rakte Labben ud — „Farvel med mig” — Jeg var ved dig om en Sæk Kartoffler til mig og Kællingen og Ungen — til Helvede med Kællingen og skidt med mig — men den lille skal vel have Mad. Men du skulde have 10 Kroner paa Bordet. Aldenstund du havde de Hundrede af Sække Kartoffler. — Næ, du har ikke saa travlt. Vent du kun, til jeg faar snakket færdigt.
- (537) Laust: A gør med mine Kartoffler, hvad der passer mig. Der har du din Tokrone.
- (538) Smeden: Op med 10 Kroner! Og det lidt gesvindt.
- (539) Laust: Pas nu lidt paa dig selv, Smed. Du bryder dig vel ikke om at faa Besøg af æ Politi. Den Besøg mente a, de fortæller, du har haft en Gang i din Ungdom.
- (540) Smeden: Op med 10 Kr! naa! Du kan faa en Hestesko i Lidkøb⁷⁶, men den bliver lunken. Se her! Skal jeg farve din blaa Snude rød med den! Op med 10 Kr., siger jeg!
- (541) Laust: Lad mig gaa, Bertel!
- (542) Smeden: Naa?
- (543) Laust: Der har du den da, din — Tugthuskandidat.
- (544) Smeden: Tror Du, jeg vil røre ved dine beskidte Penge?
- (545) Laust: Tak, Bertel, a tænkte nok, det kun var din Spøg.
- (546) Smeden: Ind i Essen med den! Og det med det vons! Naa, bliver det til noget! Saadan. Den kan knap nok brænde, saa fedtet den er. Skrub saa af med dig!
- (547) Laust: Det kan være, a snakker med æ Landbetjent om dether.
- (548) Smeden: Prøv du paa det. Kan du faa dem til at give mig Kost og Logi nok en Gang, skal jeg komme og takke dig den Dag, de slipper mig ud. (*Laust ud.*) (*Hamrer igen.*)

⁷⁴*langer*: Ordet betyder i denne sammenhæng ”at nå”. [ODS]

⁷⁵*Edme*: En forkortet form af eden eller forbandelsen ”kraft æde mig”. [ODS]

⁷⁶*Lidkøb*: ”Lid” kommer af det oldnordiske ”líð” (stærk, berusende drik som gave og lignende), som brugtes til bekræftelse eller fejring af en mundtlig indgået handel. I denne sammenhæng skal ”lidkøb” dog forstås som en gave eller lignende i anledning af en handels indgåelse. [ODS]

Hæ! haha! Haremaas⁷⁷!

(*Her synger han:*)

Hvad bilder du dig ind, Jern?
 du haarde og selvtilfredse!
 Vent, til du kommer i min Kværn,
 i Smedens gloende Esse.
 Jeg skal bide dig
 med ildrøde Gummer,
 saa du i Kvide^a dig
 ildspyttende krummer.
 Jeg skal hamre dig,
 saa du skal jamre dig.
 Og i Søle
 skal jeg dig køle.
 Vil du hvæse
 af mig,
 skal jeg blæse
 af dig.
 For det, Han lod udgaa uden Form^b,
 skal jeg faa Skik paa i min Blæsebælgs Storm.
 Ikke sært, I skælvede
 for at gaa heden
 og her i Helvede
 møde Smeden!

^aKvide: Arkaisk. Betyder i denne sammenhæng trængsel, nød eller smerte. [ODS]

^bFor det, Han lod udgaa uden Form: Kan være en reference til Skabelsesberetningen (GT: 1 Mos 1,1), hvor Gud ("han") skabte eller gav form til jorden, planterne, dyrene, solen, stjernerne osv. Smedens materiale, jernet, er ikke på forhånd formet, hvorfor smeden bliver en skaber, der går Gud i bedene.

(*Hamrer, saa Gnisterne ryger om ham.*) (*Gunner og Gurli ind.*)

(549) Gunner: Kan vi faa lappet en Cykle her?

(550) Smeden: (*med Ryggen til*) Nej.

(551) Gurli: Jo, Hr. Smed, det kan vi visst godt.

(552) Smeden: Ho, ho! Hvad er det for to, der kommer paa Visit? Naa, saadan ser I ud?
 Jo, det kunde lige træffe sig.

(553) Gunner: Hvad ved De om os?

(554) Smeden: Syltetøj⁷⁸, Smaabørn. Ovre i Ahl, hvor gamle Johan nu er død, har I jo

⁷⁷Haremaas: Udtryk for foragt betydende, at Laust er en kryster eller kujon. [ODS]

⁷⁸Syltetøj: Betegner oftest noget lækkert, velsmagende, attråværdigt. Muligvis menes, at det foregående spørgsmål er meget nemt at besvare: barnemad. [ODS]

pralet af, at I er ude for at holde Mønstring over de gamle Heste fra Regimentet. Jo, jeg har ventet jer. Jeg har endda en Bajer staaende etsteds. Værsgod, sæt jer paa Ambolten. Blødt imod haardt. Saa henter jeg Øllerne. (*Ud.*)

(555) Gunner: Det vil jeg sige dig, han var en Svigerfar for mig.

(556) Gurli: Ti stille! Skal vi ikke gaa?

(557) Gunner: Hvad?

(558) Gurli: Jeg er bange for ham.

(559) Gunner: Bange! Han er et prægtigt Stykke Natur! Og jeg er jo hos dig, Gulleemor.

(560) Smeden: (*ind*) Skaal, Kammerater! I kan vel drikke af Flaskerne?

(561) Gunner: Nemt. Den har vi været paa før.

(562) Smeden: Ja, saadan saa altsaa Helten ud, lille Dame, i Deres Mors Ungpigeroman. Jeg vidste skam ikke, at jeg var kommen paa Skrift. Det kan jo gaa saa galt, at jeg kommer paa Tryk ogsaa. Har I Skilderiapparatet hos jer til at knipse en Plade af Elskeren? Hahaha, det er morsomt at se jer. Velkommen! Aah, de gamle Dage! De ligner hende, fra den Gang jeg kendte hende. Da var hun jo yngre endnu, end De er. Jeg skal vel lukke op for Novellen? Var det ikke Meningen?

(563) Gunner: Jo, det var sjovt at høre lidt om, hvordan — — —

(564) Smeden: Ja, sjov! bare ene Sjøv! Hun var en Stadspige, var Elinøer. De laa paa Landet om Sommeren i Kilderød, hvor jeg var Svend. Jeg var en flot Fyr, den Gang, om Aftningen, naar jeg havde vasket mig; en rigtig Nyboderdreng med Humør for 2 og Appetit for 3. Og saa skete det jo saadan rent tilfældigt, at Frøken Elinøer og jeg vi løb paa hinanden i Klitterne. Der var skam ikke noget, der hed, at den unge Frøken var for fin til lidt Smask af en Smedeflab. Men hun var uheldigvis for fin til at gifte sig med mig, og det var ærgerligt nok, for det var det, jeg var ude efter. Hun sagde ikke Nej, men hun sagde i hvert Fald heller slet ikke Ja. Og saadan gik Sommeren. Og det var jo en stor Ære for mig. Saa var det en Aften, hun var noget saa hyggelig, jeg fik Lov til at se paa Anretningen og smage paa Sagerne og kunde jo ikke tænke mig andet, end at i Aften saa staa den ogsaa paa Dessert — men lige med-et var hun snoet sig væk, og der sad jeg og var skoldt⁷⁹. Du ser hende aldrig mere, sagde jeg mig til mig selv og drev hen til Pigen i Skovhuset, det var en skidt Tøs, og jeg var hidsig og gav mig ikke Tid til Parlamenteren, og saa meldte hun mig, og det gav mig 3 Aar i Tugthuset.

(565) Gurli: Hvad siger De?

(566) Gunner: Hvorfor lukker De Døren?

(567) Smeden: Aa, vi sidder saa rart nu, og jeg er ikke færdig, og vi vil ikke forstyrres.

(568) Gunner: Vil De lukke den Dør op!

⁷⁹skoldt: Særlig participieform, der her bruges som udtryk for, at man bliver narret, skuffet, føler sig skamfuld eller gjort til nar. [ODS]

- (569) Gurli: Og saa lade være med at lyve om Mor. Jeg tror ikke en Døjt paa det, De sviner hende til med der.
- (570) Smeden: Det var selvfølgelig min Skyld det hele; jeg kunde jo lade være med at tage noget alvorligt, som I andre bare leger med. Alligevel syntes jeg, Deres Mor skyldte mig ligesom Oprejsning for de 3 Aar. Den Oprejsning skød jeg en hvid Pind efter, da jeg forrige Aar saa i Avisen, hun var død. Men vor Herre er en pænere Mand, end jeg troede. Nu kan jeg forstaa, at De skal betale, hvad jeg fik til Gode hos Deres Mor.
- (571) Gurli: Vil De blive fra mig!
- (572) Gunner: Jeg slaar Dem ned med denne her, hvis De rører min Kone.
- (573) Smeden: Virkelig? Det var slemt for mig, uha! Der blev jeg bange. Saa han vil slaa! Stakkels lille mig! Og se saa, min fine Ven, hvad vil De nu lave?
- (574) Gunner: Av! Av!
- (575) Gurli: (*hamrer paa den skoddede Port*) Luk op! Hjælp! Luk op!
- (576) Smeden: Se, ham her, ham krøller vi sammen som et rustent Søm. Og saa ned i Kulkælderens med ham. Og Slaaen for der ogsaa. Kan du holde Hals, din Frø! Kvækker du dernede, smider jeg din Hjerter dame ind i Ilden. Og saa er det os to, lille blanke Ven.
- (577) Gurli: De maa ikke gøre os noget, Hr. Smed. Jeg beder Dem.
- (578) Smeden: Naa, ikke det! Saa det maa jeg ikke? Om Forladelse. Men I maa godt gøre os noget! 3 Aars Tugthus, det kan vi faa for vor Ulejlighed. Nej, Hønnike⁸⁰, det nytter ikke med Riverne. Lad være at sprælle. Fars Arm er en Skruestik. Nu har jeg ogsaa lært at spøge med alvorlige Ting.
- (579) Smedens Kone: (*udenfor*) Hvad er det, Du laver, Bertel?
- (580) Smeden: (*holdende Gurli for Munden*) Jeg laver, hvad jeg vil. Hvad der sker i Smedien, kommer ikke dig ved. Rub ind med dig og pas dig selv, hvis du bryder dig om at se, hvordan Solen staar op i Morgen. — Naa, lille Dame, saa gør vi Regnskab op. Herhen i Hjørnet. Skal vi saa til at pakke op for Herlighederne!
- (581) Gurli: Gunner! Gunner! Jeg dør, jeg — — —
- (582) Lille Lene: (*ind*) Hvordan gaar det, Far?
- (583) Smeden: Hvordan det —? — Hvor kommer du fra?
- (584) Lene: Gennem Hønselugen. Mor sagde, jeg skulde kravle herind, for du var syg.
- (585) Smeden: Syg! Jeg er ikke syg.
- (586) Lene: Jamen, hvad bestiller I da?
- (587) Smeden: Bestiller? Hvad vi bestiller? vi — vi — naa — vi leger bare. Ikke sandt, Frøken? Vi bare leger, ja. Hahaha, bare leger. Nu skal du se, Lene, hernede der er ogsaa en, han leger Kultrold, nu kommer han; du er da ikke bange for ham?

⁸⁰Hønnike: Kommer af det middelnedertyske "hon" (hønekylling, der er begyndt at lægge æg) og bruges i overført forstand som betegnelse for en ung kvinde. [ODS]

- (588) Lene: Nej; da ikke, naar du er her.
- (589) Gunner: Hvad skal det her betyde?
- (590) Smeden: Det skal betyde, at — at — at Porten staar aaben. Værsgod.
- (591) Gunner: Vi skal melde Dem for den Historie, De — Bandit.
- (592) Gurli: (*trækker ham med sig ud*) Nej, kom nu bare, Gunner, kom nu, kom nu!
- (593) Lene: Han var fæl, Far; næsten lige saa fæl som du, naar du er fuld.
- (594) Smeden: Jamen, nu er det ikke sikkert, jeg bliver fuld mere, Fars Tøs.
- (595) Lene: Hvad er Kultrolden for en?
- (596) Smeden: Ja, den rigtige — altsaa ikke, naar vi leger —
- (597) Lene: Nej, den rigtige, selvfølgelig.
- (598) Smeden: Det er en, som vi allesammen er bange for.
- (599) Lene: Du da ikke. Du kan da magte ham.
- (600) Smeden: Nej, jeg kan ikke, jeg kan heller ikke, men — nu ved jeg en, der kan. Ved du, hvem det er? Jo, det er dig, bitte Lene. Du kan. (*Han løfter hende op paa Ambolten og lader sig falde ned foran hende.*) For du er jo Fars Tøs, er du, Fars egen Tøs. At jeg har en Tøs som dig! Og saa snakker jeg endda om, at jeg har noget til Gode!

9. Akt: IX

FYNSK BIVEJ

Gunner og Gurli cyklende.

- (601) Gunner: Hør, Gurlipige, Gurletøs, Gulleputte, nu har du været jordslaaet i Ansigtet længe nok. Op med Humøret, du! Nu er vi for Hjemadgaaende og ruller af Sted over Fyn, som er den rundeste af alle Øer i Verden, og Grøfterne er ellevilde af Kulører, og Kornet er næsten gult og Himlen blaa over hele Facaden. Saa kan en lille nygift Frue virkelig ikke være bekendt at have Barometeret konstant nede paa Storm og Regn.
- (602) Gurli: Gunner, jeg tror aldrig, jeg forvinder⁸¹ den Historie med — — —
- (603) Gunner: Den Forbrydersnude! Jeg skulde have meldt ham. Jeg skal aldrig føje dig mere.
- (604) Gurli: Men *hvorfor* var han blevet Forbrydersnude, som du siger? Nej, Gunner, vi skulde ikke have taget ud paa den Tourné. Ved du, hvad jeg længes efter? At komme

⁸¹*forvinder*: Ældredansk ord, som betyder at komme over, at stå igennem. [ODS]

hjem til mig selv. Have dig paa dit Kontor og selv ligge og flyde en hel Eftermiddag paa Divanen og tænke — ikke andet end tænke.

(605) Gunner: Det kan din Hjerne slet ikke holde til. Vil du slaa ind paa saadan noget helt nyt, saa maa du begynde forsigtigt med et Par Minutter og saa ganske gradvis træne dig op.

(606) Gurli: Det er meget sødt af dig, at du vil sætte Humør i mig. Men jeg forsikrer dig for, jeg har mest Lyst til at staa af Cyklen og smide mig i Grøften og tude.

(607) Gunner: Hør nu, Tøs, man skal ikke hænge med Næbbet, man skal meget hellere, naar man har været saa heldig at faa et Næb, bruge det til at synge med. Saadan en rask Pige, der flyver gennem den danske Sommer ved sin Elskedes Side — nu smider vi Cyklerne paa Rabatten og sætter os hen mellem Valmuerne, og saa synger jeg for dig Sangen om at være glad.

Jeg spurgte min Fløjte:

„Hvad er det for Fjas?

Hvordan tør du føjte

til Dans og Kalas^a?

Dit Kald er at klage

og mane og drage

og ikke at mjave til Jazz.

^aKalas: Kommer af det latinske "collatio" (sammenbæren, sammenskud af bidrag) - egentlig et sammenskudsgilde - men som mere bruges om gilder i al almindelighed, især om lystige drikkegilder med et flot, overdådigt traktement. [ODS]

Du maa jo da vide
om Fattigdom graa,
om Krige og Stride —
at Verden er raa."

Da svared min Fløjte:

„Des mer maa der Spøg te’.

Det triste, det blæser vi paa.

Det tør jeg dig sige,
min Herre, for Sand:
saa længe en Pige
vil kysse en Mand —
hvor meget der hikker,
hvor meget der klikker,
saa længe gaar Livet dog an.

Naar det ikke mere
 hos Pige og Ka'l
 sig la'r praktisere,
 saa først er den gal.
 Ja, det er der Gru i
 Saa blæs mig itu i
 den sidsteste Sørgekoral^a.

^a*Sørgekoral*: Ordet "koral" kommer af middelalderlatin "cantus choralis" og betegner egentlig sangen ved gudstjenesten, men bruges på dansk også om en salmemelodi af langsom, højtidelig art. [ODS]

Men inden vi kommer
 saa vidt her til Lands,
 skal jeg blæse Sommer
 i Pigernes Sans.
 Saa længe der kyskes,
 saa længe der bysses^a,
 saa længe gaar Jorden i Dans."

^a*bysses*: Lydefterlignende ord, især brugt på jysk, der betegner det at dysse et barn i søvn ved at synge eller nynne for det. [ODS]

Var det ikke godt brølt af en Fløjte?

(608) Gurli: Hvis vi nu var taget lige hjem efter Besøget hos Amtmanden — — —

(609) Gunner: Jamen, det gjorde vi nu altsaa ikke. For vi skulde jo igennem vort Pensum. Nu mangler vi bare Kammersangeren. Og naar saa — — —

(610) Gurli: Jeg vil ikke med op til Kammersangeren.

(611) Gunner: Hvad for noget? Pjækker du? Hvad skal det betyde? Hvorfor vil du ikke det?

(612) Gurli: Aah, for saa meget. For det første er han berømt — — —

(613) Gunner: Derfor er det ikke sikkert, der er noget ved Folk. Det er jo Munch ogsaa. Altsaa P. Munch⁸².

(614) Gurli: Jamen, det er der ved *ham*. Han er en virkelig Storhed. Aah, som Barn — naar Mor tog mig med hen at høre ham, ja, Juleaften var da ingenting i Sammenligning.

(615) Gunner: Hvorfor har vi to ikke gaaet hen og faaet mere end Juleaften sammen ved en af hans Koncerter?

(616) Gurli: Han optræder saa sjældent nu, og saa var det ogsaa saadan, at da Mor døde, kom jeg rent væk fra min Musik. Og saa har vi jo da heller ikke Raad. Nej, jeg vil

⁸²*P. Munch*: Peter R. Munch (1870-1948) - dansk historiker og politiker, medstifter af Det Radikale Venstre i 1905. Munch var bl.a. forsvarsminister 1913-1920 og udenrigsminister 1929-1940 og blev efter 2. Verdenskrig kritiseret for sine pacifistiske og neutralitetpolitiske standpunkter, der gjorde, at Danmark stort set var forsvarsløst, da Tyskland besatte landet d. 9. april 1940. [DSD]

ikke med op til ham. Naar jeg tænker paa, at Mor kunde have faaet ham — — —
Og hvis han nu viser sig at være endnu mere charmerende og — og — og endnu mere gentleman end Amtmanden, ja, saa stritter jeg da dig ud fra Femtesalen ned paa Fortovet og tager med Sporvognen ud paa Vestre⁸³ og kratter Mor op af Graven og river hende i Ansigtet med Neglene.

- (617) Gunner: Hør, hvad er det for Fantasier? Du er vel ikke begyndt at samle sammen til at betale mig mit vundne Væddemaal?
- (618) Gurli: Hold nu din evige Bøtte med dit evige Væddemaal. Du kan tro, jeg skal ikke sætte Børn i denne Verden af Direktører og Stationsforstandere og Smede.
- (619) Gunner: Du kan tro, at de havde været gode nok, hvis ikke Kærligheden havde gjort dem tossede.
- (620) Gurli: Ja, saa skal jeg ingen Børn have, inden Kærligheden er afskaffet. Kan du give mig en eneste Grund til — — —
- (621) Gunner: Nej Tak! Skal de smaa Børn til at give Grunde for at faa Lov til at komme, skal Forældrene knageme ogsaa give Grunde for at faa Lov til at leve videre. I Skolen skal Børn stille med Attest for, hvorfor de er blevet hjemme. Men du vil altsaa have en for, hvorfor de møder op.
- (622) Gurli: Lad os komme af Sted! Gem al den Filosofi til Vinteren, til de lange Søndag-eftermiddage.
- (623) Gunner: For Pokker, Gurli, de bliver da ikke lange, nu vi er os to.
- (624) Gurli: Er det ikke gaaet op for dig endnu, at jeg slet ikke er forelsket i dig mer?
- (625) Gunner: Saa?
- (626) Gurli: Det var bare den Aften i Høstakken, at din Sceneinstruktion overrumplede mig.
- (627) Gunner: Lad være med at kigge paa mig og knibe Øjnene saadan sammen. Det løber mig koldt ned ad Ryggen. Du ser ud, som om det er sandt.
- (628) Gurli: Jeg vil sige dig, efter det der i Smedien, — jeg synes, det er Grisseri, der er Mænd til.
- (629) Gunner: Saa, saa, Gurli.
- (630) Gurli: Jeg vil aldrig have med nogen Mand at bestille mere. Føj da. Jeg sagde engang i Skolen, vi store Piger snakkede om Voldtægt, pyt, sagde jeg, det var sjov at prøve engang, saa havde man ogsaa oplevet det. Jeg tror oven i Købet, jeg mente med det. Huh, man skulde aldrig sige noget. Sikke en Forskel der er paa at tænke sig en Ting og saa opleve den.
- (631) Gunner: Oplev den! Maa jeg saa være fri! Du blev jo da ikke voldtaget, dit Slud-rechatol. Men du gør altsaa mig ked af det med alt dit Vrøvl.

⁸³ *Vestre*: Vestre Kirkegård i København ligger i sydhavnskvarteret tæt på Vesterbro og Carlsberg. Kirkegården blev indviet i 1870 og er Københavns største kommunale kirkegård (ca. 54 hektar). [DSD]

- (632) Gurli: Aah, Gunner, du behøver da ikke at være ked af det, naar jeg er ked af det. Saa er vi jo bare kede af det begge to.
- (633) Gunner: Du har nu ikke holdt alt for meget af mig de sidste Dage.
- (634) Gurli: Aah, din dumme Han-Unge, kan du ikke forstaa, at — — —
- (635) Gunner: Jo, det tænkte jeg mig jo ogsaa.
- (636) Gurli: Hvad tænkte du dig?
- (637) Gunner: At det var fordi, at — — —
- (638) Gurli: Naa det! Ja, men saa er det maaske ogsaa det. Uh, der er en Bi.
- (639) Gunner: Men du er jo helt bleg, Gurli.
- (640) Gurli: Nu vil vi ikke tænke og ikke snakke og ikke være blege eller noget af alt det der. Nu er vi begge to i fynsk Humør, for jeg er din Pige og du er min Dreng, og saa springer vi op paa Cyklerne og stemmer i med Cyklevisen. Kom saa, en to, tre.

Det er Foraarsvejr,
der er Fløjt af Stær,
der er grønne Skud,
vi maa ud, maa ud.
Kom nu med! og blæse med Frakken!
Haha, saa blev da den Marts forbi.
Nu Cyklen ud af sit Vinterhi.
Det gaar af sig selv paa den jævne Sti,
og et dejligt Mas op ad Bakken.

Lad os standse her
for at faa vort Vejr,
for at se os om.
Ih, hvor højt vi kom!
det er lige ved at gi' Svimlen.
Se, Viben tumler saa kaad omkring,
som om hun aner slet ingenting,
hvor hun har hjemme med Hiv og Sving,
om paa Jorden eller i Himlen.

Og saa paa'n igen!
træd og slip, min Ven.
I al Evighed
gaar det op og ned,
det er Fremskridts faste Parole.
Det gaar op og ned, det gaar rundt og rundt
og dog gaar det fremad med hvert Sekund
paa Cykleegernes Straalebundt,
paa to nylakerede Sole.

Det gaar op og ned,
men det gaar af Sted,
det gaar rundt og frem,
det gaar ud og hjem,
og hej, for en Fart ned ad Bakken.
Vi rejser mod os saa frisk en Vind,
den staar os karsk^a helt i Sjælen ind.
Saa friskmalet skinner hvert Straa, hver Pind,
og selv Himlen er ny i Lakken.

^akarsk: Betyder frisk og sund. Jf. "af karsken bælg", af alle kræfter. [ODS]

10. Akt: X

HOS KAMMERSANGEREN

Frk. Mortensen i Færd med at anbringe et stort Gulvtæppe. Det ringer i Entreen. Ikke en Mine forraader, hun har hørt det. Telefonen ringer. Hun fortsætter uforstyrret med at rulle Tæppet ud. Det ringer i Entreen og ringer igen. Omsider bliver det stille. Saa skubbes Døren forsigtigt op af Gurli og Gunner.

(641) Gurli og Gunner: Undskyld.

(642) Frk. Mortensen: *(ser op. Maaske et Strejf af Overraskelse et Tusindedels Sekund rifler et Ansigt, der forlængst er vant til alt. Saa fortsættes Tæpperulningen)*

(643) Gurli og Gunner: Undskyld.

(644) Gunner: Vi ringede paa.

(645) Gurli: Men der blev ikke lukket op.

(646) Gunner: Til sidst tog vi i Døren.

- (647) Gurli: Og den var ikke laaset. (*Frk. Mortensen ser op — kan hun virkelig have glemmt? Arbejdet fortsættes.*)
- (648) Gunner: Og saa tillod vi os — — —
- (649) Gurli: For vi vilde saa forfærdelig gerne — — —
- (650) Begge: — — — hilse paa Kammersangeren.
- (651) Frk. Mortensen: Han er i London.
- (652) Gurli: Er han i London?
- (653) Gunner: Ja, men — hans Stemme er hjemme. Den lød ud paa Trappen. Hvis vi endda kunde faa Lov til at hilse paa Stemmen.
- (654) Frk. Mortensen: (*rejser sig, ser paa dem, gaar ud*)
- (655) Gunner: (*triumferende*) Nu henter hun ham.
- (656) Gurli: Himmel! Mit Hjerte! Og saa forpustet jeg er. Hvorfor bor han saa højt oppe?
- (657) Gunner: Fuglen sidder paa Kvisten, naar den synger. Og han her paa den grønne Gren.
- (658) Gurli: Hvorfor har han ikke Elevator?
- (659) Gunner: Han er vant til at gaa i Højden.
- (660) Gurli: Hvor kan det være, dine Vittigheder altid er saa daarlige, naar du er nervøs?
- (661) Gunner: Maa jeg være her! Jeg er ikke nervøs. Bare ogsaa lidt forpustet af de Trapper. — Saa!
- (662) Gurli: Saa! (*Men det er Frk. Mortensen, hun arriverer med en Tæppebanker.*)
- (663) Frk. Mortensen: Ud!
- (664) Gunner: Kære lille Frøken! yndige gode lille Frue. Vi vilde saa forfærdelig gerne — — — (*Men Bankeren farer saa nær forbi deres Næser, at de maa retirere. Gurli sætter et af sine allermest smeltende Blikke paa hende, og se, Spanskrøret synker i hendes Haand.*)
- (665) Frk. Mortensen: Jeg kan godt lide Dem, lille De. Jeg vil spare Dem for Skuffelsen. Herut! (*Lidt efter smækker Entrédøren efter de udsmidte.*)
- (666) Kammersangeren: (*entreprer fuldt paaklædt, straks hen til Spejlet for at pudre sig. Frk. Mortensen anbringer atter Gulvtæppet*) Jeg hilser dig min Svane god. (*Telefonen ringer.*) Hallo! Hallo! Hallo! Hallo! (*sunget paa Melodien.*) Goddag, min søde! Et Øjeblik! Jeg skal lige i en Slaabrok. Jeg sprang ud af Sengen nu, da jeg hørte, du ringede. Hvad siger du? Jo, hihhi, jeg kunde høre, det var din Maade at ringe paa! hahahahohihi. — Et Øjeblik, søde! (*Røret fra.*) Frk. Mortensen, se efter i Listen! det er Else Krog! se efter! under K! er det hende, der hedder Vipstjert? eller er det Drosselmor? — Se saa, min kære, nu har jeg slynget Slaabrokken om mig! nu vaagner jeg op og spænder Bælte. Hvad siger du, kære? i Aftes? det maa du have misforstaaet, jeg var optaget i Aftes, min egen Ven, hos Statsministeren, der

var et lille Selskab, et Par af Prinserne, nogle Ministre og en Haandfuld Gesandter fra Stormagterne. Hvad siger De, Frk. Mortensen? hvisk højt for Pokker! hvad for noget? ah! Tak! — Næh, lille Perlehøne, det maa Perlehønen have faaet galt i den lille smukke Hals. Men paa Søndag, Perleputte, da har jeg fri, da skal jeg komme og sidde i dit Dueslag og kurre, til Morgenduggen falder. Det skal jeg, min Ven. Farvel, Farvel. — Jeg hilser dig, min Svane god. — Er der noget i Aviserne? Madrid overgiver sig, Albanien slettet af Landkortet, ingenting om mig, aldrig staaer der heller noget i de Aviser. Hør, Frk. Mortensen, hvis de skulde ringe fra denne Sangforening i Langtvæk — jeg har forlangt 400 Kr., men jeg gør det ikke under 85, sig det til dem, jaja, 65 da, saa heller ikke en Øre længere ned. Men vi er jo nødt til at tage Smaaskillingerne med nu. Der er den maaske. Hallo, Hallo. Goddag, kære Kristine, Goddag. Hvordan har du det? Aah se, tror du virkelig, det gør mig da ondt, jeg skal kigge hen til dig i Dag. — Det var Kristine, Frk. Mortensen, min anden Kone — —

(667) Frk. Mortensen: Tredie!

(668) Sangeren: Tredie? Næh, Kristine det var hende med den daarlige Hals.

(669) Frk. Mortensen: Og den daarlige Hals var den tredie.

(670) Sangeren: Bevare's! De husker bedre end jeg! Men rigtigt, De har Ret, det var den tredie. Først den tyske, saa Enken, saa Kristine, rigtigt. Tænk, Halsen var blevet syg igen. Nu mente hun, Mandlerne skulde fjernes. Aah, tænk, Mandlerne! Det stakkels lille Menneske! Jeg hilser dig, min Svane god. Vil De ringe til Blomsterhandleren, vi maa have en Buket Konvaller hen til hende, hun elsker Lidenkonvaller⁸⁴.

(671) Frk. Mortensen: Nej, det er den fjerde.

(672) Sangeren: Er det den fjerde? Maaske, maaske. Saa sender vi Roser. Roser er *alle* henrykte for. Jeg hilser dig, min Svane god. For en 30-40 Kr., ikke sandt?

(673) Frk. Mortensen: Vi har slet ikke Raad til — — —

(674) Sangeren: Snak. Naar det gælder Damer, har en Kunstner Raad til alt. Nu ringer det.

(675) Frk. Mortensen: Det er et Par unge Mennesker. De vil ikke andet end hilse paa —

(676) Sangeren: Hvor i Alverden ved De — Naa, de har været her før. — Mænd?

(677) Frk. Mortensen: En Dame og en Herre.

(678) Sangeren: Ind med dem! Damen — mig en Ære! Herren lader vi løbe med! (*Afventer. Ser dem. Ser, Gurli er ung. Breder Armene ud:*)

⁸⁴*Lidenkonvaller*: Lidenkonval er et andet navn for majblomst, findes talrigt i Rold Skov. Ikke at forveksle med liljekonval.

Jeg hilser den duggede Rose,
 som tusinde Gange tilforn^a.
 Jeg traf den i Mark og i Mose,
 jeg stak mig til Blods paa dens Torn.

^a*tilforn*: Betyder forhen, før, tidligere eller i tidligere tid. Nu kun poetisk eller arkaisk. [ODS]

Og gav den mig Sorrig^a og Smerte
 saa ofte som Lykke og Lyst,
 jeg planter den dog i mit Hjerte,
 jeg bærer den dog paa mit Bryst.

^a*Sorrig*: Ordets betyder det samme som "sorg", men stavemåden minder om det ældrenydanske "sor(r)ig" eller gammeldanske "sorigh". [ODS]

Som Yngling din Aande jeg priste,
 som Mand har din Kalk du mig budt,
 og hen over Sangerens Kiste
 skal Roserne vælde til Slut.

(*Tager Buketten.*) Og værsaagod! tag Plads! Er der noget, De kommer for?

(679) Gunner: Det er der egentlig ikke.

(680) Sangeren: „Egentlig” springer vi over. De kommer altsaa bare for at se mig. Til Tjeneste! Høre mig — koster, men se mig — er gratis. Et Glas Vin paa Morgenkvisten? Velkommen i Sangerens Rede! Min unge Herre?

(681) Gunner: Hansen.

(682) Sangeren: Hansen — udmærket! Min skønne Frøken?

(683) Gunner: Fru Hansen.

(684) Sangeren: Min skønne Frøken — Fru Hansen — — — ogsaa udmærket. Kongen af Sachsen⁸⁵ sagde til mig engang, da jeg havde sunget — — det var forresten ikke Majestæten, det var Majestætinden — — — Jeg hilser dig, min Svane god — altsaa Dronningen sagde til mig — hvad var det, hun sagde, Frk. Mortensen, kan De huske det?

(685) Frk. Mortensen: Naar Kammersangeren synger, lyder det som Blæsevej i Naaletrær.

(686) Sangeren: Nej, kære Frk. Mortensen, saadan sagde hun i hvert Fald ikke. En Kunstners Sind vilde have følt sig gennemboret af det Ordvalg: Naaletrær! Hendes Majestæt sagde, at naar hun hørte mig synge, det fremkaldte en Følelse i hendes Kgl.

⁸⁵*Sachsen*: Den sachsiske Kong Friedrich August 3. (1865-1932, konge 1904-1918) abdicerede i 1918, og hans rige blev en del af den tyske Weimarrepublik. Han var gift med Luise von Österreich-Toskana (1840-1947). Ægteskabet blev opløst i 1903. [DSD]

Hjerte som Suset gennem en Fyrreskov. Saadan sagde Dronning Elisabeth. Blæsevejre i Naaletræer — hæ! Næ, Suset, se det er noget, man ser for sig — Fyrrene, dem hører man, ikke sandt? Suset gennem en Fyrreskov! Jeg kan huske, at engang jeg havde sunget for en tusindtallig Mængde i München, da bemærkede Kronprinsen af Bayern — oh, han var et udmærket Menneske, følsom, intelligent, men han stod ikke Maal med Zaren, ikke, som jeg har kendt ham i hvert Fald. Der er gjort Zaren stor Uret. Ja, dengang vi havde Kongerne! Men for Resten — jeg skal ikke klage over Udviklingen, jeg synger lige saa gerne for Folkene som for Fyrsterne. Og Forholdene i Europa har jo ført med sig, at man bedre kan ofre sig for Fædrelandet end før. Jeg synger rundt om i Forsamlingshusene nu, naturligvis ikke for de Smaaskillingers Skyld, det kan indbringe, men vi lever jo i en Tid, da det er en national Pligt for Kunstneren at naa ud i Folket. For øvrigt jeg sagde saa flot Smaaskillinger, jeg maa dog tilstaa, jeg tager aldrig under 500 for en Aften, for at begrænse min Arbejdsplan, ikke sandt, mere end 7 Aftener om Ugen kan jeg dog ikke synge. Nu ringer de f. Eks. fra et Sogn, der hedder Langtvæk, det ligger Pokker i Vold ved Rødby eller Ringkøbing, om jeg vil komme ned i deres Landboforening, bare vise mig paa Tribunen, en 3-4 Sange, det er nok. Jeg svarer, som jeg plejer: 500, skønt mit Hjerte bløder ved det, jeg ved det jo fra mine Turneer, det betrængte Landbrug, ikke sandt, kender dem jo fra min Færden ud over Landet, forslidte, krumbøjede Husmænd og Mælkekuske med deres hentærede Hustruer. Hvad svarer de mig? „Pengene ligger paa Bordet, Hr. Kammersanger, blot De vil komme!” Rørende, ikke sandt? Der er ikke noget, der har styrket mig i min barnlige Tro paa Livet som denne Beredvillighed hos det brede Folk til at bringe Ofre for den virkelig store Kunst. — De har for Resten en ganske egen Maade at høre efter paa, lille Frøken, saadan et Par blanke, levende Øjne, der kigger En helt ind i Hjertegemakkerne. Og saa denne Stilling med Armene i Skødet, sløseligt korsede — det er allerkesteste smukt.

(687) Gurli: Kammersangeren har kendt min Mor engang.

(688) Sangeren: Deres Mor? har jeg? hvem er Deres Mor?

(689) Gurli: Ellinor Dagning.

(690) Sangeren: Ellinor Dagning! er det Deres Mor! Ellinor Dagning! Næ se! Ja, De kan tro, jeg har kendt hende. Det staar for mig, som om det var i Gaar. Særlig var der en Aften, vi spillede Schubert — Schubert stod saadan til Deres Mor! Hun havde i sin pure Ungdom en Gang, der mindede om Takten, hos Schubert⁸⁶. Dudududududu. Jeg husker, jeg sagde til hende: Merete, du skal...

(691) Gurli: Ellinor!

(692) Sangeren: Hvadbehager? Ellinor ja — jo — jovel — men jeg sagde altsaa Agnete — vi kaldte det Aar alle skønne Piger Agnete efter et lille Sangspil — det er nu glemt,

⁸⁶ Schubert: Franz Schubert (1797-1828) - østrisk komponist som bl.a. komponerede "Schwanengesang" (Svanesang), en samling af 14 sange til tekster af flere digtere bl.a. Heinrich Heine, som blev skrevet i Schuberts dødsår 1828 og udgivet efter hans død. Titlen skyldes udgiveren, der ville fremstille samlingen som Schuberts kunsteriske testamente. [DSD]

fuldstændig glemt — af Bøgh, Erik Bøgh⁸⁷ — Heltinden, en henrivende moderne ung Pige, hed Margrethe — ja, det var dengang — jeg hilser dig, min Svane god...

(693) Gurli: Det var, inden Kammersangeren rigtig var begyndt at synge.

(694) Sangeren: Det var det, min Allerkæreste, det var det. Hvor er det dog et Par nysse- lige Smaahænder, De har! dem maa man da have Lov at smage paa! det er saadanne Sager, jeg kalder for Nips! — Ja, det var, inden jeg rigtig var begyndt at synge. Stemmen havde jeg, men jeg manglede endnu Kræfterne, Spændingen, den indre Oplevelse, die tiefe Mitternacht, som Goethe siger⁸⁸. Den fik jeg — ja, det kan jeg godt sige, den fik jeg gennem Deres Mor. Da jeg gik fra hende den Aften efter Ballet, da følte jeg, det Store var kommen til mig. Og jeg havde læst i Deres Mors vidun- derskønne Øjne, at — at — ja, kort sagt, at det var gaaet hende lisaadan. Men jeg sagde til mig selv: du er Kunstner, du er ikke værdig — ja, jeg brugte Ordet værdig — ikke værdig til saa høj en Følelse, saa ensrettet en Lidenskab, og jeg afbrød, jeg saa ikke Deres Mor mere, eller gjorde jeg? Naa ja, det kan jeg ikke huske. Men hvad det kostede mig af Viljestyrke, af Kval og Ve, sagt med eet Ord: af Lidelse og Smerte og Vaande. Denne haabløse og hemmelige Brod i Sjælen, det var den, der drev mig frem og gjorde mig til den store Kunstner, jeg blev. Selvfølgelig har jeg ikke levet i een Nat af Fortvivelse; med Kunstnerens Barnesind har jeg frydet mig over mit Livs Laurbær og Triumfer og de mange Penge og Damernes altid redebonne Hyldest⁸⁹ — har ogsaa været gift et Par Gange eller saa — men inderst inde i Sjælen bar jeg altsaa paa denne Forlængsel, ja, saadan vil jeg kalde det. Hils Deres Mor, jo, det skal De, jo, jo, jo, det maa De love mig at gøre, hils Deres Mor fra mig personlig og sig hende, at hun er den Kvinde, der har gjort mig til den, jeg er. Og saa Tak for Besøget. Det har været mig en Glæde at gøre Bekendtskab med et Par friske unge Mennesker og høre om Ungdommens Syn paa Livet, det gælder jo for en Kunstner om at føl- ge med, være vaagen, være opladt, have om jeg saa maa sige Modtagerapparatet i Orden, ja, Tak, at jeg fik Lov at hilse paa en Mand, der har forstaaet at vælge sig saa fuldkommen en Partnerske for Livet, og især Tak for, at jeg fik Lov at hilse paa Datteren af — af — af —, ja, altsaa af Deres Mor. — Farvel! Farvel! Farvel! Farvel! Ja ja ja, det var et stort Øjeblik, Frk. Mortensen! at blive mindet om sin Ungdom! om det største i sin Ungdom.

⁸⁷ Erik Bøgh: Erik Bøgh (1822-1899) - dansk forfatter, teater- og revymand. Bøgh var yderst produktiv, bl.a. skrev han næsten 100 dramatiske arbejder, hvoraf en stor del opførtes på Casino Teatret, hvor han i 1855-1860 ogsaa var direktør. Hans store styrke som forfatter lå i de "lette" genrer: vaudeville, farce, lystspil og folkekomedie. [DSD & RUN]

⁸⁸ die tiefe Mitternacht, som Goethe siger: Munk lader her kammersangeren begå en ny fejl - citatet stammer ikke fra Goethe, men derimod Friedrich Nietzsches "Also sprach Zarathustra" (1885), hvilket vel ogsaa passer meget godt til denne sigselv-elskende kammersanger:

Eins! "Oh Mensch! Gieb Acht!" Zwei! "Was spricht die tiefe Mitternacht?" Drei! "Ich schlief, ich schlief -," Vier! "Aus tiefem Traum bin ich erwacht: -" Fünf! "Die Welt ist tief," Sechs! "Und tiefer als der Tag gedacht." Sieben! "Tief ist ihr Weh -," Acht! "Lust - tiefer noch als Herzeleid:" Neun! "Weh spricht: Vergeh!" Zehn! "Doch alle Lust will Ewigkeit -," Elf! "- will tiefe, tiefe Ewigkeit!" Zwölf! [PG]

⁸⁹ Damernes altid redebonne Hyldest: "Redebon" betyder "beredvillighed". Udtrykket "redebonne hyldest" skal sandsynligvis forstås overført som seksuelle ydelser. [ODS]

(695) Frk. Mortensen: Kammersangeren løj jo.

(696) Sangeren: Hvad siger De?

(697) Frk. Mortensen: Det var jo Løgn fra Ende til anden. Kammersangeren ved jo ikke, om De nogensinde har mødt nogen Ellinor Dagning.

(698) Sangeren: Ved jeg ikke? Maaske ved jeg. Den unge Pige her var i hvert Fald nydelig. Og der kan vel ikke have været ene Piger i mit Liv. Der maa vel ogsaa have været en Kvinde engang.

(699) Frk. Mortensen: Hvis det har været Ellinor Dagning, og hun har lignet sin Datter, saa skulde Kammersangeren have giftet sig med hende og holdt fast ved hende. Derfor kunde Kammersangeren vel nok have sunget alligevel. Og saa var Kammersangeren aldrig blevet det Skvat, han er nu. (*Ud. Smækker med Døren.*)

(700) Sangeren: (*er faret sammen og blevet graa, Øjnene er pludselig plyndret for deres voldsomme, kunstige Lys*) Det Skvat jeg er nu — — — Hvis jeg havde — hvis jeg havde? — — — (*Telefonen ringer.*) Hallo? Ja? Hvem? Naa, Goddag. Ja, det er mig. Goddag, Musse. Kender du ikke Stemmen. Jamen det *er* mig. I Aften, siger du? Ja, det vilde jeg gerne, Musse. Jeg ved ikke, du. Der skal være et lille Selskab hos — hos — hos — hvad hedder han nu? hos Kongen, han har bedt mig spise med sig og saa synge lidt siden. Men vil du gerne være sammen med mig i Aften, min Ven, lader jeg naturligvis Kongen vente.

11. Akt: XI

(701) Gurli: (*træder frem foran Tæppet i Kittel og med et Fad, hun rører Fars i, og synger*)

For Meningen med Livet, hvis der da findes no'en,
 er ikke Films og Cardby^a og Pep og Grammofon.
 Nej, Meningen er Lykken (*rører i Fadet*)
 og findes i et Køkken (*rører igen*)
 og laves, lille Frue, paa følgende Facon:
 Lad først et halvt Pund Kalvekød
 igennem Kødmaskinen glide,
 og høvl et halvt Pund Gulerød
 mod Raakost-Jernets fine Side.
 Med tres Gram Rasp og saa en Æggehvide
 det hele æltes bør.
 Og steg det saa i Smør.
 Saa er han din. For Kærlighedens Stade
 er sikkert paa en velgjort Karbonade.

^a*Cardby*: Forfatteren John Victor Turner (1900-1945) skrev under pseudonymet "David Hume" en stribe triviallitterære kriminal- eller detektivromaner med hovedpersonen Mick Cardby. I perioden 1936-1939 udkom ikke mindre end 20 af disse krimier på dansk. [IF]

(702) Gunner: (*træder frem foran Tæppet i Kontorjakke og med Regnemaskine, og synger*)

For Meningen med Livet, hvis saadan en er til,
 er ikke Talmaskine og Overarbejdsdrill^a.
 Dets Sammenhæng og Lykke (*slaar paa Tangenterne*)
 er dette Regnestykke, (*slaar igen*)
 at en plus en er tre, hvis man regne rigtigt vil.
 Naar dybt vi synker Mund mod Mund,
 jeg og min egen lille Kvinde,
 helt ned til Elskovsflodens Bund,
 hvor selve Livets Bølger rinde,
 en større Lykke end os selv vi finde!
 Og ingen Triumfator for
 med Tanks og Bomber frem paa Jord
 saa sejerrig som den, der la'r sig bringe
 i Verden frem paa Barnevognens Ringe.

^a*Overarbejdsdrill*: Ordet "dril" kan i denne sammenhæng godt have noget at gøre med at indøve soldater: eksercits eller terperi. Men ordet betyder også at ærgre, irritere, volde bryderi osv. [ODS]

12. Akt: XII

STUEN, VI BEGYNDTE MED

Kukkuk, Kukkuk, Kukkuk — 8 Gange.

- (703) Gurli: (*ind fra Køkkenet, lille Forklæde, lille Kappe, lidt, skal vi sige, sartere end før, — o, Himmel, hvor er hun sød! Bordet er dækket noget saa nydeligt, og alligevel skal der arrangeres om hist og her. Skotter til Kukmanden*) Jamen, du er jo 9, Kukmand. Oh, du skal trækkes. (*Hun trækker Uret.*)
- (704) Kukmanden: Kukkuk!
- (705) Gurli: Ja, nu er det rigtigt. Du skal have Tak, Mors gamle Kukmand, for at du har holdt mig med Selskab. Jeg har rigtignok været glad for det. Jeg skal nok huske dig, selv om jeg en Dag faar en ny Kukmand, der er endnu bedre til det. (*Hun hopper hen til en Skuffe og tager noget fint noget frem, jeg kan ikke se, hvad det er. Hun viser Kukkeren det, men højsa, hvor faar hun travlt med at gemme det ned, da der høres Nøgle i Entrédøren.*)
- (706) Gunner: (*ind*) Øvh, jeg er træt. Alt det idiotiske Overarbejde. Ved du, hvad 7 til 8 er, det er 15, og 9 til 15 er 24, og 6 til 24 er 30 og 9 til er 39 og 8 til 39 er 47, se, det er mit Liv.
- (707) Gurli: Du arme Dreng! men du glemmer en Ting; dit Liv er mer end det.
- (708) Gunner: Saa?
- (709) Gurli: Ja. (*Lille Pause.*) Det er den Frikadelle, jeg nu kommer med. (*Ud.*)
- (710) Gunner: Ja, saa! 8 til 39 er 47 og saa en Frikadelle.
- (711) Gurli: Værsgod!
- (712) Gunner: Tak, Gurlipige. Ah, den dufter! Det er næsten nok til at jage Trætheden bort. Og sikken et pænt Bord, du har dækket! Du maa undskyldte, men — saadan lige naar jeg er sluppet ud, er jeg helt aandssløv af Tal. Nej, hvor den Frikadelle smager godt! Jeg synes, den har en Bismag, de ikke plejer at have. Du bliver da dygtigere og dygtigere.
- (713) Gurli: Gør jeg? Og ved du, hvad det er for?
- (714) Gunner: Hvad skal jeg nu pines med?
- (715) Gurli: Det er, fordi jeg ikke holder saa meget af dig mer.
- (716) Gunner: Vrøvl.
- (717) Gurli: Det er sandt, Gunner.

- (718) Gunner: Vrøvl.
- (719) Gurli: Det er sandt. Der er kommen en anden.
- (720) Gunner: Hahaha!
- (721) Gurli: Jamen, det er der.
- (722) Gunner: En anden, som du er forelsket i?
- (723) Gurli: Naa, forelsket og forelsket. Men jeg er optaget af ham. Og du skal ikke være viss paa, at der ikke kommer den Dag, da jeg holder mere af ham end af dig.
- (724) Gunner: Hvem er det?
- (725) Gurli: Du kender ham ikke.
- (726) Gunner: Hvad hedder han?
- (727) Gurli: Peter.
- (728) Gunner: Hvad mere?
- (729) Gurli: Jeg behøver vel ikke at lade mig forhøre af dig. Jeg er ikke Katolik. Og du er ikke Skrifte-Far. Vil du have mer Frikadelle?
- (730) Gunner: Nej Tak.
- (731) Gurli: Saa skal jeg komme med Eftermaden.
- (732) Gunner: Nej Tak! Jeg skal ingen Eftermad have.
- (733) Gurli: Naada! — Ja, det maa du jo selv om. (*Tager af Bordet.*)
- (734) Gunner: (*tager en Bog. Det gaar ikke saa godt med Læsningen*) Men jeg ved jo nok, hvad der er i Vejen.
- (735) Gurli: Er der noget i Vejen?
- (736) Gunner: Det er den forbandede Opdragelse eller Mangel paa Opdragelse, I unge Piger nu om Dage faar! Det er det, at Romantikken er gaaet fløjten af Livet. Det er kort og godt det, at I ikke vil have Børn. Havde vi to levet i de gode gamle Dage, havde du allerede været godt paa Vej nu. Saa havde jeg siddet og vidst, at hver eneste Kolonne efter Kl. 5 betød et Extra-Afdrag paa Barnevogn til Langelinie. Og du havde haft noget at tage dig til og glæde dig til, i Stedet for at gaa her og faa Skrupler og hitte paa Narrestreger og ødelægge Livet for os begge to.
- (737) Gurli: Synes du, det er saa yndig en Verden at sætte Børn i?
- (738) Gunner: Jeg sætter ikke Børn i Verden for deres Fornøjelses Skyld. Jeg sætter dem ind for min egen Fornøjelses Skyld. Og naar de er blevet gamle nok til selv at kunne det, saa haaber jeg, de bliver saa glade over *det*, at de takker mig i min Grav for, at jeg har betalt Entreen for dem til den Fornøjelse.
- (739) Gurli: Og sæt, de saa aldrig naar saa vidt, fordi de bliver gasbombet⁹⁰ inden?

⁹⁰*gasbombet*: Et delvist forbud mod brugen af gasbomber blev allerede indskrevet i Haag Konventionen af 1899 under Den første Fredskonference. Efter 1. Verdenskrig, hvor sennepsgas havde været brugt med horrible følger, opstod en udbredt frygt i den vestlige verdens befolkninger for, at gasangreb skulle gentage sig i en eventuel ny krig. Derfor tilføjedes Haag Konventionen i 1925 den såkaldte Geneve-protokol, der permanent forbyder al kemisk og bakteriologisk krigsførelse. I året 1938, hvor ”Puslespil”

- (740) Gunner: Nogen af dem naar vel saa vidt, hvis vi bare faar nok. Det gælder i disse Tider altsaa kun om at faa begyndt og saa blive ved. — Kan du ikke forstaa, Kvinde-menneske, at jeg sætter Børn i Verden, fordi — — — d. v. s. jeg sætter jo netop ikke Børn i Verden. Nej. Og det er det stiveste Snyderi, for jeg vandt ærligt og redeligt mit Væddemaal.
- (741) Gurli: Du vandt aldeles ikke noget Væddemaal. Det eneste, du fik vist mig — altsaa foruden Grøftekanter og Hede og Hav — ja, for Danmark er dejligt, naar bare der ikke var Mennesker i det. Men Menneskene — ja, dem fik du vist mig, saa jeg — puh, jeg er ved at hade min egen Mor. Hvorfor tog hun dog ikke Amtmanden? Ved du, hvorfor du kom til at sige „Oldægyptisk” til ham? Jo, for saadan noget var der over ham, noget fornemt, fjernt, aandigt, ældkulturelt — ja, ved du, hvad jeg tænkte: en ægyptisk Dyregud. Hvorfor blev han ikke min Far? Han var den første efter det med Smeden. Hvorfor tog hun ikke ham, saa vi havde været fri for al den anden — Uværdighed?
- (742) Gunner: Maaske netop fordi det med Smeden havde for Livstid gjort hende bange for den Kærlighed, der bliver andre til Fortræd. — Men hør, du faar mig til at snakke udenom. Vi væddede om, og jeg fik vist dig, at Kærligheden forandrer vort Liv totalt. Hvis Smeden havde faaet din Mor, saa havde han nu været baade Wain og Burmeister⁹¹, og Stationsfar havde været Knutzen og Direktøren Danielsen.
- (743) Gurli: Bevis noget af det der! Havde der for Resten været saa meget ved det? Hvad med de andre 3?
- (744) Gunner: Ja, de andre 3 — de havde været som nu: Johan i Himlen og Amtmanden sig selv og Kammersangeren — ja, for han er uforbederlig, og ved du netop hvorfor? fordi han ikke kender til Kærligheden, for han har faaet for meget af den.
- (745) Gurli: *(rejser sig)* Men saa ham, der fik Mor da?
- (746) Gunner: Ja, ham!
- (747) Gurli: Ja, ham! Naar du ser paa Bryllupsbilledet af ham, saa ser du en strunk Officer. Og saadan synes jeg ogsaa, jeg fjernt, fjernt kan huske ham. Men da Morfar havde soldet alle sine gode Penge op paa velgørende og hellige Institutioner, og Far maatte krybe af Uniformen og glide ind paa det Livsforsikringssselskab, hvor han stadigvæk sidder og er ved at grine sig ihjel, hvordan gik det saa? Var Kærligheden tilstrækkelig til at holde ham rank og i Form, hvad? *Officereren fik den Udvalgte, og han blev et Skujuk*⁹².
- (748) Gunner: Det kunde jo være, Gurlimor — — —
- (749) Gurli: Hvad kunde være?

er skrevet, var der næppe megen tvivl om, hvordan den højspændte situation i Europa ville ende, og Gurlis bekymring er derfor historisk set yderst troværdig - Geneve-protokol eller ej.

⁹¹Wain og Burmeister: Refererer til ”Burmeister og Wain” - Danmarks største maskinfabrik og skibsbyggeri samt eneste stål-værk. B & W oprettedes som aktieselskab i 1872 med C. F. Tietgen som formand. [DSD]

⁹²Skujuk: Vistnok lollandsk dialekt, hvor ordet er en nedsættende betegnelse for en person: noget i retning af ”sølle pjok”.

- (750) Gunner: Det kunde jo være, at han blev et Skujuk, fordi han ikke fik Kærligheden.
- (751) Gurli: Hvad mener du?
- (752) Gunner: Jeg mener, fordi han jo nok fik den Udvalgte, men maaske aldrig fik hendes Kærlighed.
- (753) Gurli: Hvorfor fik han da ikke —?
- (754) Gunner: Du glemmer den Amtmand.
- (755) Gurli: Hvad mener du? Skulde Mor —? Jamen, hvorfor giftede Mor sig da?
- (756) Gunner: Maaske bare for at faa Fred. De blev jo ved at ville have hende. Mon man ikke kan blive saa træt af Kærlighed, at man gifter sig.
- (757) Gurli: Saa skulde hun bare for at — — —
- (758) Gunner: Maaske har hun ogsaa haabet, at med Tiden vilde Officersuniformen fortrænge Billedet af Kontorchefens Jakkesæt.
- (759) Gurli: Du tror altsaa, at i alle sit Ægteskabs Aar har Mor — — — og derfor skulde Far være blevet — — — Aah, du skal altid lave Romantik ud af alting. Du er og bliver umulig.
- (760) Gunner: Hvorfor har Dagbogen ikke eet Ord om din Far, Gurli?
- (761) Gurli: (*kæmpende med Taarerne*) Jeg siger, du er og bliver umulig.
- (762) Gunner: Ja, saa kan jeg jo ikke blive noget yderligere. Saa fik jeg altsaa ogsaa den Brik i Puslespillet lagt paa Plads.
- (763) Gurli: Hvad for en Brik?
- (764) Gunner: Naa, af alle de optrædende i dette lille Sommerspil, er der jo en, jeg ganske særlig interesserer mig for, hvad der skal blive af.
- (765) Gurli: Hvem er det?
- (766) Gunner: Det er saamænd mig selv.
- (767) Gurli: Naa ja, selvfølgelig.
- (768) Gunner: For se, jeg har jo regnet med, at jeg havde den Ejendommelighed frem for de andre, at jeg fik baade Pigen og Kærligheden.
- (769) Gurli: Og hvad skulde saa det gøre dig til?
- (770) Gunner: Ja, jeg har hverken regnet med Burmeister eller Danielsen eller Knutzen eller Eneboer.
- (771) Gurli: Det kan jeg ogsaa undvære.
- (772) Gunner: Eller Kammersanger.
- (773) Gurli: Den Han-Mannequin!
- (774) Gunner: Eller Amtmand.
- (775) Gurli: Stop ham ud og paa Museum med ham. Snøvlepingvin. — Maa jeg bede om et Mandfolk — en, der elsker ikke „Kvinden”, men mig.
- (776) Gunner: Han, der altsaa gør det — — —

- (777) Gurli: Ja, hvad bliver der af dig, Gunner?
- (778) Gunner: Ja, jeg havde jo tænkt mig noget meget stort.
- (779) Gurli: Spyt ud!
- (780) Gunner: En glad Ægtemand og en stolt Far.
- (781) Gurli: Gudskelov, dèr ringede det. Vil *du* lukke op? (*Hun smutter ud.*)
- (782) Gunner: Det skal jeg, — (*ud i Gangen.*) Godaften, Svigerfar! Velkommen! Hæng op! Værsgod! Kom ind!
- (783) Gurlis Far: (*ind*) Ja, jeg følte Trang til en lille Aftentur. Saa kom jeg tilfældigt herudad. Saa fik jeg Lyst til bare at kigge op. Jeg haaber ikke, jeg kommer til Ulejlighed, jeg gaar straks igen. Poppedrengen⁹³ er jo ikke vant til, jeg er væk om Aftenen. Saa han venter mig. Har du ikke — hehe — Fruen hjemme?
- (784) Gunner: Jeg havde hende da lige til nu.
- (785) Gurlis Far: Naa.
- (786) Gunner: Nej, du maa da ikke tro, hun er stukket af, fordi du kom. Saa er hun bare pilet ned efter en Napoleon til Aftenkaffen. Vi har hende straks tilbage, skal du se. Sæt dig nu ned, sæt dig nu ned.
- (787) Gurlis Far: Ja, Tak, men — — —
- (788) Gurli: (*bag Døren*) Hallo, Far!
- (789) Gurlis Far: Naa, du *er* hjemme.
- (790) Gurli: Jeg er der om et Øjeblik. — Giv Far en Cigar, Gunner.
- (791) Gunner: Ja, det er da ogsaa sandt. Værsgod, du! Og her er en Tændstik.
- (792) Gurlis Far: Mange Tak, mange Tak! O-h, nu gik den ud.
- (793) Gunner: Bedre Lykke næste Gang. Saadan. Vi har vel nok Raad til at ofre en Tændstik paa Familieskabets Alter.
- (794) Gurlis Far: Det er skam en god Cigar, du holder dig.
- (795) Gunner: Ja, men det er heller ikke alle og enhver, der faar af den Kasse. — Men Gurli dog! Skal vi have Maskerade?
- (796) Gurli: (*ind i sin Brudedragt*) Jeg ved godt, man maa ikke. Men jeg fik saadan en tosset Lyst. Velkommen, Far.
- (797) Gurlis Far: Tak, min Pige, Tak. Du er rigtignok smuk i Stadsen der. Ja, det er du jo ogsaa ellers, hehe.
- (798) Gunner: Hvad skal det betyde?
- (799) Gurli: Aah, du! Se paa mig! Kan du se, hvad? jeg er Jomfru endnu!
- (800) Gunner: Det var stærkt!
- (801) Gurlis Far: I har det nok godt, I to!

⁹³Poppedrengen: "Poppe" er et kælenavn for "papegøje" (Poppegøje), muligvis fra tysk. [ODS]

- (802) Gurli: Det kan du tro. Han roste mine Frikadeller før for en særlig Bismag. Og tænk dig, Far, det var den, at de var svedne.
- (803) Gunner: Hvad for noget?
- (804) Gurlis Far: Hehehe — ja, saa har I det rigtignok godt sammen!
- (805) Gurli: Du havde det da ogsaa godt med Mor?
- (806) Gurlis Far: Det havde jeg. Det er visst og sandt!
- (807) Gurli: Ja, ikke?
- (808) Gurlis Far: Jo, jo da. Bare at — — —
- (809) Gurli: At hvad?
- (810) Gurlis Far: Jeg var jo ikke god nok til Ellinor. Jeg mener, hun kunde jo have faaet saa mange.
- (811) Gurli: Vi — vi — vi skal have en Toddy i Aften, Far.
- (812) Gurlis Far: Hvad siger du?
- (813) Gurli: Ja, vi skal. For jeg er saa lykkelig, saa lykkelig. Og ham der, han er Idiot.
- (814) Gunner: Hvad for noget? Hvad er jeg?
- (815) Gurli: Han tror, at store Ting her i Verden afgøres af, at Fanden har opfundet Væddemaal.
- (816) Gunner: Af hvad ellers?
- (817) Gurli: Men de afgøres af, at Gud har opfundet Høstakke. Og nu sætter jeg Vand over. (*Ud.*)
- (818) Gurlis Far: Den kan jeg ikke faa Samling paa.
- (819) Gunner: Hvad var det, hun sagde?
- (820) Gurlis Far: Det var noget med Høstakke.
- (821) Gunner: Sagde hun ikke, jeg var Idiot?
- (822) Gurlis Far: Saadan noget i den Retning lød det for mig.
- (823) Gunner: Det er underligt med Kvindfolk, det er altid forkert, hvad de siger, og de har altid Ret.
- (824) Gurli: (*ind*) Og nu fløjter den snart. Og saa skal vi danse til Fløjten. (*Tager fat i dem, og de maa rundt begge to.*)
- (825) Gurlis Far: (*tørrer Sveden af Panden*) Jeg kan godt lide at være sammen med Folk, der er glade. Det giver saadan en Varme. Den lykkeligste Tid i mit Liv, det var, da du var helt lille. Du græd aldrig. Du var altid i godt Humør. Og hvor var det lystigt at marchere rundt med saadan en lille en paa Armen.
- (826) Gunner: Det øjner jeg en Mulighed for, at du kan komme til igen. (*Lille usikker Pause.*) Og saa synes jeg, han skal kaldes op efter dig, hvis der kommer en Dreng.
- (827) Gurli: Og det gør der jo nok. — Men nu skal vi først have en Toddy.
- (828) Gurlis Far: Melder Overkommandoen, at begge Dele skal blive modtaget med fuld Honnør.